KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

kıyı

68

YIL: 6 ● KASIM 1991 ● 4000 TL.

bu sayıda: ● İsmet Zeki Eyuboğlu ● Şinasi Özdenoğlu ● Cengiz Bektaş ● Sami N. Özerdim ● Enver Atılgan ● Nazım Mutlu ● Rasim Çubukçu ● Nazif Evren ● Bekir Semerci ● M. Mahzun Doğan ● Tuğrul Asi Balkar ● Nahit Övünç ● Berthoit Brecht (türkçesi: Engin Aşkın) ● İbrahim Dizman ● İlhan Demirasian ● Mehmet Cimi ● Orhan Özdemir ● Ahmet Özer ● Necati Mert ● Talat Avcı ● Güliseren Engin ● Tahsin Tokmanoğlu ● Feriha Altıok ● Ayten Zehra ● M. Güner Demiray ● Mehmet Önalp ● Kenan Sarıalioğlu

KIYI'dan

● Her 10 Kasım Atatürksüz kaldığımızı daha bir derinden yaşadığımız gündür. Kurtuluş Savaşından yıkık, yorgun, yoksul çıkan bir halka, ulus olma bilincinin ışığında, yepyeni bir kimlik kazandıran Atatürk, bir yerde dünya toplumları arasındaki yerimizi de belirlemişti. KIYI, 1961 döneminden beri her kasım sayısında kapak bölümünü, ona ayırmakla onur du-yuyor. İlkelerinin ölümsüzlüğü, yaptığı devrimin evrenselliği her geçen gün daha da anlam kazanıyor. Demokrasiden yana çağdaş, laik bir hukuk devleti olmanın gerekliliğinin temelini atan önderi bir kez daha saygıyla anıyoruz.

● Trabzon'da eğitim ve kültür alanında önemli bir değer olan sevgili öğretmenimiz Ahmet Can Bali'yi 2 Ekim 1991 günü yitirdik. İç sayfalarımızda yer alan bir yazıyla, anısına saygılar sunuyoruz.

● Geçen sayımızda değerli şairimiz Nabi Üçüncüoğlu anısına bir ödül koyarken, onun ilk ve tek kitabı MEMLEKET'i de okurlarımıza sunmuştuk. Basımı tükenen bu yapıtın okurlara ulaşmasının sevincini çok kişide yaşadık. Bu sayımızda ise 25 Kasım 1980 tarihinde aramızdan ayrılan şairimiz İlhan Demiraslan'a "atardamar" bölümümüzü ayırıyoruz. Bir sayfada şairin kendi sağlığında seçtiği şiirleri yer alırken, diğer sayfalarda da onun ikisi yayımlanmış üç kitabından seçmeler vermek istedik. Değerli şairimizi yeni bir ölüm yıldönümünde saygıyla anıyoruz.

● Yazın tarihinin her döneminde yazarlar birbirlerine nice mektuplar yazmışlardır. Bu mektuplar hem yaşanılan döneme tanıklık etmiş, hem de yazarların birbirlerine çeşitli konularda sundukları görüşleri, düşünce ve duyguları içermiştir. Buradan bir çağrıda bulunuyoruz: Dergimizin 'atardamar' bölümünü bu amaçla birkaç sayı mektuplara ayırmak istiyoruz. Bir yazardan alınan birçok mektubu dergimiz için basıma hazırlayacak dostlarımızın çalışmaları sıraya konulup yayımlanacaktır. Bu tür birikimlerin, yazın yaşamımıza örnek olacağına inanıyoruz. Gelecek sayımızda, bu bölümde 18 Aralık 1989 tarihinde ara-mızdan ayrılan değerli yazar ve şairimiz M. Sunullah Arısoy'un şair arkadaşımız Ahmet Özer'e yazdığı mektupları yayımlayacağız.

● Dergimiz şairlerinden Çiğdem Sezer ile İbrahim Dizman'ın ilk şiir kitapları basıma hazırlanıyor. Kerem Yayınlarından çıkacak kitaplardan Çiğdem Sezer'inki "KANADI ATLAS KUŞLAR", İbrahim Dizman'ınki ise "ADIMIZ DÜŞER" adını taşıyor. Şair arkadaşlarımızı kutluyor, sevinçlerine katılıyoruz.

● Altı sayıdır dergimizde yer alan Orhan Özdemir'in "Egemenlik İlişkileri ve Yabancı Dil" adlı yazısı, iki bölümünün bir arada yayımlanmasıyla sona eriyor. Büyük bir emek ürünü olan bu diziyi yayımlamaktan kıvanç duyuyor, Özdemir'e teşekkür ediyoruz.

● 23 Eylül 1991 tarihinde TRT Trabzon Radyosunda yayımlanan,yapımcılığını Mustafa Davutoğlu'nun yaptığı "Karadeniz'de Kültür ve Sanat" adlı programda, dergimizin Eylül 1991 sayısında yayımlanan Timuçin Özyürekli'nin "Bir Yaz Yağmuru" adlı şiiriyle, Çiğdem Sezer'in "Trabzon'da Akşam" adlı yazısına yer verildi. Programın gerçekleşmesinde görevli olan herkese dergimiz adına teşekkür ederiz.

● Dergimizin daha önceki sayılarında Sabahattin Ali, Hürrem Arman ve Bedri Rahmi Eyuboğlu'yla ilgili anılarına "Tanıdıklarım" başlığında yer verdiğimiz değerli eğitimcimiz, yazar Bekir Semerci bu kez kırsal kesimden iyi tanıdığı birini anlatıyor. Semerci'nin bu dizide anlatacağı birkaç değerimiz daha olacak.

● Romancı ve öykü yazarı Burhan Günel 19 - 21 Eylül tarihleri arasında Trabzon'daydı. Günel, Trabzon'da olduğu günlerde dergimiz yöneticileriyle de görüştü. Kendisini kentimizde görmekten mutluluk duyduk.

● Bu sayımızda dergimizde yeni bir sayfa açıyoruz: Gazetelerin Sanat Sayfaları. Bir dönemde gazetelerin sanata bugünkünden çok daha fazla önem verdikleri, bu alanda nice sanatsevere nice güzellikler sundukları bir gerçektir. Kimi zaman tam bir sayfayı, kimi zaman da bir "ek"i sanatsal birikim olarak okura sunan bu gazetelerin emeğini gündeme alıyoruz. Öncelikle 1940'larda yayımlanan sayfaları değerlendiriyoruz. İlk olarak ULUS gazetesinin GÜZEL SANATLAR sayfasıyla baş başayız. Gelecek sayımızda VATAN SANAT YAPRAĞI'na yer vereceğiz. Sanata bu denli emek veren, o dönemin gazete yöneticilerini, sayfa yönetmenlerini ve bu sayfalarda yazan tüm sanatçıları saygıyla anıyor; sayfaları tanıtım için dergimize veren şiir sevdalısı sanatsever Arslan Pulathaneli'ye içten teşekkür ediyoruz.

● Yazın dünyamızda art arda yitirdiğimiz değerler oldu. 19 Ağustosta yitirdiğimiz Halit Tanyeli'den sonra, Celal Vardar, Şahap Sıtkı İlter ve Hikmet İlaydın da aramızdan ayrıldılar. Kültür ve sanatımıza çok yönlü emekleri olan bu değerli yazarlarımızın yanı sıra bu ayda aramızdan ayrılan, Nevzat Üstün, Orhan Veli, Enver Gökçe, Sevgi Soysal, Zihni Hazinedaroğlu ve daha nice değerimizin anılarına saygılar sunuyoruz.

● Dergimizin aralık sayısından sonra abone koşullarını yeniden belirleyeceğiz. Yeni yılla birlikte okura duyurulacak bu koşullardan etkilenmemek için, şimdiye değin abone olmayan okurlarımızı abone olmaya çağırıyoruz. Dergimizi postalarken abonelerimizin adresini gösterir bantın üstünde iki rakam bulunmaktadır. İlk rakam abone olunan sayıyı, son rakam da abonelerimize gidecek olan son sayıyı belirlemektedir. Son sayıyı alan abonelerimizin dergimizle ilgilerinin kesilmemesini diliyoruz. 68 aydır düzenli olarak büyük kentlerin dışında çıkan bir başka derginin olmadığı bir gerçek. Bu nedenle KIYI'ya hep birlikte omuz verelim, onu daha nice sayılara ulaştıralım. En azından 100. sayımızın oluşturacağı büyük sevinci hep birlikte yaşayalım.

● Aralık sayımızda, 1991'in son sayısında buluşmak dileğiyle, başarılar, esenlikler, güzellikler...

Kurucusu: **Ahmet Selim TEYMUR**

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş. Adına
M. Nacl ÖZKAN

Yazı İşleri Yönetmeni : **Gündoğdu SANIMER**
Müessese Müdürü : **Melih S. ERTÜZÜN**
Dizgi - Sayfa Düzeni : **İsmail FANDAKLI**
Film - Montaj : **Ahmet ÖZKAN**
Kapak Düzeni : **M. Reşat SÜMERKAN**

Baskı: **sakarya matbaacılık** Kunduracılar Cad. No.: 42 / D
Tel.: (03) 11 72 32 - 11 91 59 Fax: (03) 11 91 59 61200 - TRABZON

Abone Koşulları : **Yıllık: 40.000 TL.**
Yurtdışı Abone : **40 DM**
Yazışma Adresi : **P.K. 183 - TRABZON**
Ederi : **4000 TL. (KDV Dahil)**
Aylık Dergi

Abone ederinin, Gündoğdu SANIMER adına 731607 numaralı postaçeki hesabına yatırıldıktan sonra, dergi adresine bilgi verilmesi rica olunur.

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.
Ürünler yayınlansın, yayımlanmasın geri verilmez.
(P.K. 183) Kod No.: 61001 - TRABZON

atatürk bayrağı*

● İsmet Zeki EYUBOĞLU

Anadolu'da, bir uyanışın, kendine gelişin silkinişi, direnişiydi Atatürk. Ortaçağdan, bizi eski kurumların baskısından kurtarmanın ilk bilinçli, sarsıcı eylemiydi Atatürk. Eskinin, eskiye götürenin boya değiştirmesi, yeni bir biçim içinde kendini göstermesi değildi. Atatürk'ün kendisi de, yaptıkları da, yapmak istedikleri de, çağın ilerici, geleceğe götürücü ortamına ulaşmak, insanlık bilincine varmaktı. Kısacası, sözden eyleme, düşünceden uygulamaya geçişti. Ona karşı olanlar, sıkışınca ona sığınanlar durdukça, onun yapmak istediklerini birer kavram olarak değerlendirmekten öteye geçemeyenler, onun yıkmak istediklerini ayakta tutmak isteyenler direndikçe, başlanan yere dönmekten başka iş gelmiyor elimizden demektir.

Atatürk, bir düşünce çığırının, bir çağdaş eylemin bayrağıdır, ülkemizde de, geri kalmış, sömürülmekte olan komşu ülkelerde de. Onun izinden yürümek, onu anlamak, Atatürkçü olmak, açtığı çığırı geliştirmek, yapmak istediklerini gerçekleştirmek, yaptıklarını korumak, onlara eş doğrultuda yenilerini katmaktır. Bugün, bütün övünmelerimize, şunu bunu yaptık, yapacağız demelerimize karşın, biz Atatürk'ün açtığı çığırın dışında, yapmak istediklerinin karşısındayız. Yıllardır Atatürk heykelleri yıkılır, devrimlerin temeline dinamit atılır, bütün yeniliklere karşı çıkılır, Atatürk'ü ortadan kaldırmak için demokrasi ürünlerinden yararlanan kurumlar ayakta durur da biz gene onun izinde olduğumuzu,onun yolundan gittiğimizi söyler avunuruz. İmam - Hatip okulları, Kur'an kursları, İlim Yayma cemiyetleri, sayısız çağdışı dernekler, dil devrimine, kadın haklarına, giyim - kuşam yeniliklerine saldıran birçok karanlık baş, yıpranmış kuruluşlar ayakta durursa ne Atatürkçülük olur, ne de onun yaptıkları kalır.

İlerlemek, gelişmek eylemi, karşıt kurumları ardından sürüklemek, yıkıcıyı yapıcının yanında barındırmak, ona sözde özgürlük adına, birtakım yetkiler tanımak, olanaklar sağlamak değildir. Yeryüzünde, bir düşünce düzeninin, bir devrim anlayışının kendisini yıkanlara çatısı altında yer verdiği, yaşama ortamı yarattığı görülmemiştir. Ülkesine, ulusuna uygarlık ışığı getiren büyük devrim öncülerini, yılın belli günlerinde, özel törenler düzenleyerek, saygıyla anmak, onlar adına duygulu söylevler çekmek devrimci olmaya, çağdaş uygarlık ortamında saygıdeğer bir yer tutmaya yetmez. Saygı, sevgi bir düşünce ürünüyle, bir eylem atılımı ile beslenip gelişmedikçe, geleceğe yaratıcı bir yürüyüş niteliği taşımadıkça geçicidir, etkisizdir. Devrimlerin ereği, devrimcilerin yapmak istedikleri de bu değildir.

Atatürk'ün ölümünden sonra ortaya çıkan her gelenekçi silkiniş onu biraz daha yıkmak, yıpratmak için kolaylıklar bulmuş, sesini yükseltme olanağı kazanmıştır. Uygarlık tarihinde her gelişim ona karşı olanı yıkmakla başladı. Biz, aradan yarım yüzyıl geçmesine karşılık, Atatürk'ün işe başladığı çağın bile gerisindeyiz. Türk tarihinde, yeniye, çağdaş olana karşı çıkanlar, her zaman çağın sarsıntılarından yararlanmayı bilmiş, yapılmak istenenleri yıkmak için boya değiştirmeyi çok iyi, sinsice başarmıştır. Yeniyi yıkmak mı ister gerici, bir yolunu bulur; ilerici, devrimci geçinir. Çağın buluşlarından yararlanarak, çağdışı düşüncelerini, karanlık inançlarını toplumun bütün kesimlerine yayma yoluna koyulur. Atatürk'ün yaptıklarını, başardıklarını ortadan kaldırmak mı ister, gene bir kolayını bulur, devrimcilerin ürünlerinden, sağladıkları olanaklardan yararlanır, onları gereğinde bir kalkan gibi kullanır. Kurtuluş Savaşı'nda, Cumhuriyet'in kurulmasında, çok partili düzene geçişte, 27 Mayıs'ta yeni Anayasa'nın konmasında durum böyle olmuştur. Gerici, çağdışı, sömürücü kurumlar, her dönemin adamı olmayı başarıp yerinde oturanlar, onlara karşı olanlardan, devrimci kuruluşlardan daha çok gelişme, yayılma olanağı bulmuştur. Atatürk'ün kapattığını tekkelerden, zaviyelerden yetişenler arasında devletin en yüksek aşamalarında görev almış, en önemli yerlere gelmiş, en sorumlu koltuklara oturmuş nicelerini biliriz. Atatürk'ün ölüm yıldönümlerinde düzenlenen törenleri diline dolayarak, üstü kapalı bir biçimde, ona saldıran, yaptıklarını kötü göstermeye çalışan nice yazarlar çizerler vardır içimizde.

Bütün bu söylenenler, son otuz yıl içinde yaşadığımız, gördüğümüz olaylardır. Bugün,devrimleri yıkmak, yıpratmak için çalışan gerici, tutucu basın, demokrasiden en iyi yararlanmayı bilen karmaşıklar, karanlıklar yığınıdır. Her dönemde olduğu gibi, son yıllarda da biraz daha gelişme, biraz daha ağusunu kusma olanağı bulmuştur. Ulusun parası ile kendi kitaplarını "Bin Temel Eser" adı altında bastırıp okullara dağıtanlar, dağıttıranlar, bunu bir çıkar kapısı, gelir kaynağı sayanlar,böylece bağnazlıklarını yasallaştırıp yayanlar, devrimci düşünce ürünlerinin de o yolla basımı başladığında seslerini kısacaklar mı? Atatürk'ün başlattığı dil devrimi, öğretim - eğitim düzeni, laik yönetim anlayışı, giyim - kuşam, kadın hakları, halkçılık, yasalar karşısında yurttaş eşitliği, kişi özgürlükleri gibi çağdaş uygarlık kurumlarını yıkmak isteyenler, kendi çıkarları gereğince Atatürkçü görünseler de, gerçekten öyle olabilirler mi? İmam - Hatip okullarının ulusumuza aydınlık getirdiğini onlarsız yaşayamayacağımızı savunanlar, devrimlere saldıranlar, gerici kuruluşları gizliden gizliye besleyenler, tutanlar Atatürkçü sayılabilirler mi? Atatürk'ün bütün saldırgan uluslara karşı, kimsenin yardımına güvenmeden, başlattığı Kurtuluş Savaşı döneminde kurduğu T.B.M.M.nde, "biz Amerika olmasa ayakta duramayız" diyen bir üye, gene, Atatürk'ün geliştirdiği, özgür kalmasını başlıca ilke edindiği basında, "Amerikan generali kızıp İstanbul'u topa tutarsa Boğaziçi'nde ne olurdu?" diyecek ölçüde gözleri dönmüş bir yazar Atatürk'çü olabilir mi? Durum gereği, korkuya kapılarak, yüzden, aldatıcı bir tutumla Atatürkçü görünmek, onun getirdiklerini savunmak Atatürkçülük değildir.

Devrimlere karşı olanlar, yüzelli yıldır yapılagelen yenilikleri, onları geliştirmek isteyen, bu yolda çalışan kurumları yıkmaya çalışanların, en iyi uyguladıkları ikiyüzlü tutum: Durumdan yararlanma, çıkar sağlama, kazanç kapısı bulma, her dönemin adamı olup yerini koruma, zaman kazanmak için, gerektiğinde, güçlüden yana görünmektir. 27 Mayıs Anayasası'na karşı çıkanlar, daha sonra, ona sığınarak Kur'an kurslarını açtılar, basında eşi görülmedik, iğrenç,korkunç, yıkıcı bir gericiliğin, devrim düşmanlığının savuncusu, yayıcısı oldular. Hasan Ali Yücel'in geliştirdiği, devlet eliyle kitap basıp okullara yayma anlayışına karşı çıkanlar, "Bin Temel Eser" adı altında düşük, geri-

ci, yalan yanlış, yıkıcı, Atatürk devrimlerine karşı yazılarını gene devlet eliyle bastırıp okullara dağıttırdılar, kazanç sağladılar. Basın özgürlüğünü, tersine çevirerek, bağnazlığı yayılma aracı sayanlar, bunun karşıtı ortaya çıkınca, en geri kalmış, sömürülmüş Arap ülkelerini bile şaşırtacak nitelikte çağdışı kaldılar, halifeliği savundular, kadınlara çarşaf, peçe gibi eski Süryani rahiplerinin giydikleri, bizce, gülünç giysileri giydirerek sokaklara dökmeye başladılar. Birtakım akıl hastalarını, örnek müslüman kadını, diyerek ev ev dolaştırmaya koyuldular. Bütün bu yıkıcı, çağdışı, gerici, çıkarcı davranışlar, tutumlar Atatürk'e karşı olanların, Atatürk devrimlerinden durum gereği yararlanmaları sonucu ortaya çıkmıştır. Kâ'be'de adam öldürmenin yasak olduğunu bildikleri için oraya sığınan Karmati bağnazları gibi, devrimleri yıkmak isteyen yobazlar da Atatürk bayrağının altında sığınak aradılar. Zaman, bu anlayışı güden bilgisizlerin, durum gereği, yalnız boyasını değiştirebildi, özlerine, yapmak istediklerine pek dokunmadı, dokunamadı.

İleriye atılmayı, gelişmeyi amaç edinen bir toplumda, onu engellemek isteyenlerin bulunabileceği, güçlüden yana görünüp, bir süre için kendilerini saklayacakları bir tarih gerçeğidir. Bağnazı, gericiyi, çağdışı kalanı güçlendiren, beslenmesini sağlayan en büyük sığınak özgürlüklerin arkasında pusuya yatan çıkar tutkusudur. Kendini güçsüz sezdiği gün güçlüden yana görünmek,onu alkışlamak çağdışı başın başlıca özelliğidir. . Yıkıcı kimse sinsidir,ikiyüzlüdür. Düşüncelerini, inançlarını açıkça söylemez, söyleyemez korkaktır. Gününü, ortamını bulunca içinde kendisinin de yokolup gideceği bir uçuruma ulusu, devleti sürüklemekten kaçınmaz. Böyle yaratılışta kimselerin yüzünden nice büyük imparatorluklar yıkılmış, nice uluslar başkalarının elinde birer sömürü kaynağı olup gitmiştir. Öyleleri için yurt, bağımsızlık, çağdaş uygarlığa alışma yalnız kazanç sağlama, çıkar kollama, kendinden başka kimseyi düşünmemedir. Bugün, Atatürk devrimlerine karşı olanların geçmişinde, iyi araştırılırsa, Atatürk'ün yapmak istediklerine karşı çıktıkları için başı ezilmiş kimseler vardır. Çıkarı, kazancı yıkıma uğramış, yurdunu bir gelir kaynağı sanmaktan başka düşüncesi, ereği olmayanlar vardır. Gerçek devrim, gerçek Atatürkçülük bunları saklandıkları oyuklardan bulup çıkarmak, bütün gizliliklerini gün ışığına sermektir.

Atatürk devrimleri, çağdaş uygarlık anlayışı denen ileri atılımlar, onları yıkmak isteyenler ayakta durdukça, onların barındıkları karanlık kurumlar yaşatıldıkça, beslendikçe sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilemez. Bugün, Atatürk'ün yaptıklarını yıkmak isteyenler, onun devrimlerine, Kurtuluş Savaşı sonunda, uygulamak istediği ilkelere karşı çıktıkları için ettiklerinin karşılığını bulanların çocuklarıdır, torunlarıdır demiştik. Bunun bir varsayım olmadığını, gerçek nedenlere dayandığını anlamak, öğrenmek için yakın geçmişimizi, şu otuz yıldan bu yana olup bitenleri göz önünde bulundurmak gerekir.

Atatürk'ü bir tek kişi, yalnız doğal varlığıyla ortaya çıkmış, belli yaşam süresini doldurmuş bir insan teki olarak anlamak yanlıştır, yanıltıcıdır. Atatürk, tarihimizin, özellikle Cumhuriyet denen yeni yönetim düzenini, Türk ulusunun bütünlüğünü dile getiren bir ilkedir. Onun varlığında biçimlenen yalnız Kurtuluş Savaşı'nın bir öncüsü, bir önderi değil, bir ulusun bağımsızlığı, kendini bulma bilinci, düşünce odakları gibi varoluş gücüdür. Bu yüzden Atatürk'e karşı olmak, yalnız "Atatürk" adının düşündürdüğü, dile getirdiği kişiye değil, bütün bir ulusun varlığına, kendini buluşuna karşı çıkmaktır. Atatürk devrimlerini korumak, yaşatmak, çağdaş uygarlık ilkelerine göre geliştirmek, yalnız, evet yalnız, Atatürk'ün bu atılımlara girişirken yaptıklarını yeniden yapmaya, uygulamaya bağlıdır. Gerçek bir devrim ortamında eskiyi, gelenek niteliğine bürünmüş kurumları yaşatmaya çalışan varlıkların yeri yoktur.●

**İsmet Zeki Eyuboğlu, Kendi Sözleriyle ATATÜRK İLKELERİ, Uygarlık Yayınları, Mart 1981, S. 193 - 199.*

a ş k

Şinasi ÖZDENOĞLU

Geldin ama, hüzün dolu
Sanki bir başka kişiyle
Uzaktaki sevgiliyle...

Yattın ama, hüzün dolu
Benimle mi? Kiminle?
Belki o uzaktaki biriyle...

Gittin ama, hüzün dolu
Düşündüm: Acaba kime?
Pişman mıydın geldiğine?

1987

AIGAI YOLU

CENGİZ BEKTAŞ

PRIEN'İN SELAMSIZ SABAHSIZ
TAŞ YOLLARINDA
DENİZE UZAK KORKUYA YAKIN
KİMİN DEMOKRASİSİ

NEYİN EŞİTLİĞİ KÖYDE
DENİZ DİBİ SESSİZLİĞİ
BIRAKILMIŞLIĞI
İKİ BİN YILIN
SEL ARTIĞI TAŞLAR GİBİ
KADINLARIN

NERDE İNSANLIĞI
YİTMEMEK İÇİN KERTERİZ ALDIĞIMIZ SOKAĞIN
BOŞİNAN ARALARINDA
YABANCI İKLİM ARABESK ÇİÇEKLERİ ÜSTELİK
ÇÖPLÜKKENTLERİN

BEKÇİ AHMET TEK BAŞINA
AIGAI YOLLARINI AÇIYOR
İKİNCİ BİNİN SONUNDA
BİR YOL AÇTINIZ MI HİÇ
BİR KAPI
SİZİN OLMAYAN
BİR KAVAK DİKTİNİZ Mİ

unutulmak

● Sami N. ÖZERDİM

Unuturlar seni biçare hemen ölmeyegör
Şeyhülislâm Yahya

Sık sık "kadirşinas" (değerbilir) olmakla övünürüz. Oysa, böyle değiliz. Ölüp gidenleri, bu ölüp gidenlerin yazdıklarını, çizdiklerini çabucak unuturuz. Bundan elli yıl önce, Fakülte'de okurken, küçük Macaristan'da basılmış, büyük boy (40 cilt olduğunu sanıyorum) "Macar Yazarları" adlı sözlüğü unutamam. Ya bizde? Osmanlı şairleri için 19. yüzyıla değin birbirini izlemiş şuara tezkireleri yazılmış. İbnülemin Mahmut Kemal İnal, bunların sonuncusu olan Fatin Tezkiresi'nden sonra, "Son Asır Türk Şairleri"ni kaleme almış. (Tezkire'nin anlamlarından biri: Meslek sahiplerinin yaşamöyküleri'dir. Tahirülmevlevi (Tahir Olgun), "Edebiyat Lûgati"nde, bunu: Şairleri hatırlatan eser, diye tanımlar. (İlki, 15. yüzyılda, Ali Şir Nevai'ninkidir).

Sonraları, Murat Uraz (1930 - 1940), yakın zamanlarda ise Behçet Necatigil, Şükran Kurdakul, Seyit Kemal Karalioğlu, M. Türker Acaroğlu, şair ve yazarları tanıtan sözlükler yazdılar. Burada, kaynakça vermek amacında değilim. Daha başka küçük çapta sözlükler de var; özellikle okullara yardımcı kitap olarak...

Anlatmak istediğim, bizde yaşamöyküsü kitaplarının yetersiz oluşudur. On cilt tutan ansiklopedik yapıtlar içinde, ancak, aslında bilinen kişilere yer verilmiştir. İbrahim Alâettin Gövsa'nın 1930'larda yayımlanmış dört ciltlik "Meşhur Adamlar Ansiklopedisi" ile 1945'te basılmış "Türk Meşhurları"nda artık unutulmuş kişilere de yer verilmiştir. Bu açıdan bakılırsa, başka örneklere göre, ayrımlıdır. Büyük ülkeleri bırakalım, nerede Macarların kırk ciltlik yapıtı!

Eski gazeteci ve milletvekili Hakkı Tarık Us, yıllarca, kardeşleriyle birlikte Vakit gazetesini çıkarmıştı. Cumhuriyet döneminin sayılı gazetelerinden biri olarak Vakit (zaman zaman adı değişmişti: Kurun, Yeni Gazete...) bile unutulmuştur. H.T.Us, 1943'te çok ilginç girişim yaptı. Yazı yaşamında elli yılını tamamlamış yazarları arayıp bulmuş, bunları toplayıp getirmiş, İstanbul'da bir jübile düzenlemişti. Ak saçlı, iki kat olmuş nice adı sanı bilinmez şair, yazar da, bir salonda, bastonlarına dayanarak, Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'in de bulunduğu törende,kendilerini birer birer tanıtan H.T.Us'u dinlemişlerdi. Us, bununla da yetinmemiş, "50 Yıl" adlı büyük bir albüm yayımlamıştı. Bu albümde neler yoktu ki: Şair ve yazarların fotoğrafları, eski ve yeni yazı ile birer tümceleri,imzaları, kitaplarının kapakları ve yazılarından birer bölüm ya da dizeler... Us'un anlattığı yaşamöyküleril Hepsi de konuşturulmuştu.

H.T.Us, 1948'de, 1953'te (beşer yıl ara ile) bu törenleri yeniledi. Ne yazık ki bu törenlerin albümleri bastırılamadı. Vakit'te dizi yazı olarak sunuldu; bir de yarım gazete boyunda sekizer sayfalık ekler verildi. Kendisi 1956'da öldü (doğumu: 1889). Geride, gazetecilik, milletvekilliği hizmetleri ötesinde 50 yıl çabaları, bir de, şimdi "perişan durumda" olduğu, bir dergide bekçisince yana yakıla anlatılan, İstanbul Üniversitesi'ne bağlı, eski bir medrese yapısında düzenlenmiş varsıl kitaplığı kaldı; eski kitaplar, gazeteler, dergilerle... H.T.Us'un, eski yazarlardan (Namık Kemal, Ahmet Mithat...) aktardığı roman vb. ile ilk Meclis-i Mebusan'ı yansıtan, üç büyük ciltlik kitabı da anılmalıdır(1). İlginç bir aydındı. Yazılarında, kitaplarında büyük harf kullanmazdı, bunu bir tür kolaylık olarak alıyordu(2).

Muharrem D. Mercanlıgil'in (1920-1971) 1956'da kurduğu, ölümünden sonra da bir süre ailesi ve derneklerce yayımlanmış olan Yeni Yayınlar dergisinin II. Cilt - 1. sayısında (Ocak 1957), onun 50 yıl jübilelerine katılan ozan ve ya-

24 kasımlara sığdıramazsınız

Enver ATILGAN

ben öğretmenim
ülkemin geleceği ellerimde
24 kasımlara sığdıramazsınız
bu giysi çok dar gelir bana
çünkü ben milyonlarca gönülde
üçyüzaltmışbeş günde varım

ben öğretmenim
başöğretmenim atatürk
ondan aldım gücümü
o güçle koştum ülkemin dört bucağına
fırtınayla barayla kasırgayla savaştım
dizboyu karda dağ köylerine ulaştım

ne zap suyunun
geçit vermeyen azgın sulan
ne de bağnazların karşı çıkışları
hiçbir şey yıldıramadı beni
çeliğe su verilmiş gibi
daha da bilendim

toprak damlı
beş sınıflı tek derslikli okullarda
tüm araç gerecimiz
bir kutu tebeşir bir karatahta
kapaksız defterler kısacık kalemler
hepsi bu
geceyi gündüze katarak
okumayı yazmayı
türkçe konuşmayı öğrettim

ben öğretmenim
ülkemin geleceği ellerimde
24 kasımlara sığdıramazsınız
bu giysi çok dar gelir bana
çünkü ben milyonlarca gönülde
üçyüzaltmışbeş günde varım

zarların bir dizinini yayımlamıştım. Burada bir de törenlerle ilgili açıklama yazım vardı.Bu yazıya göre, törenlerin 1943 yılında düzenlenmesinde (59), 1948'de (93), 1953'te ise (47) kişi yer alıyordu. Tümü ile (200) ozan ve yazar.. İlk törenden sonra, gazetelerde olumlu olumsuz yazılar çıkmıştı. Olumsuz bir yazıda, kısa bir süre yazdıktan sonra yazıyı bırakmış 'amatörler'in de anılması eleştirilmişti. Genellikle, öteki gazeteler, Tan gazetesinde çıkmış olan eleştiriye karşı gelmişlerdi. Sözünü ettiğim yazımda, şunları belirtiyordum: "Dikkate değer bir nokta, bu anma törenlerinin sadece günün bir meselesi olarak ele alınması, edebiyat ve basın tarihimiz bakımından değerleri üzerinde pek durulmamasıdır. Bugün için, daha ziyade, yazıya devam etmeyen, unutulup gidenler üzerinde durulması bir değer kazanmıştır. Hakkı Tarık Us, yaşayıp yaşamadıkları bile bilinmeyecek olan birçok eski yazarı unutuldukları köşeden çıkarmış, unutulmaktan kurtarmıştır."(3)

Buraya bir anımı ekleyeceğim. Milli Kütüphane'de çalıştığım sıralarda, sürekli bir okuyucu ile konuşur olmuştuk. Yetmişi aşmış, emekli bir askerdi.Sessiz, ikinci adına yaraşır bir durumu vardı. Adı, Fazlı Mağmumi Öztuna idi. (Mağmum, sözlüğe göre: gamlı,tasalı demektir. Sondaki (i) ise, nispet ekidir. Bu adı kullanmış bir eski yazar daha olacaktır. Anımsayamadım). Öztuna, ikinci adını kendisi mi takınmıştı, nüfus belgesinde var mı idi, bilemiyorum; ne var ki, yüzünde bu anlam sanki çizgilerle yerleşmişti. Evinde mutlu olmadığını sezdiriyordu. Kitap okuması yüzünden kınanıyordu anladığım kadarı ile... Bir gün bana, bir süre için Adana'ya -sanırım oğluna- gitmek üzere iken şöyle yakınmıştı: "Bir evceğizim olsaydı bu durumlara düşmezdim." Şiirlerini "Nevayi Kalem" (kalemin sesi) başlığı altında toplamış, ancak yayımlayamamıştı. Bunu ve başka yazılarını istedim; getirdi, ciltletip yazmalar arasına koyduk. Bir az kitap da satın aldık. Sonrasını bilmiyorum. Tanınmış bir kimse değildi ki ölüm duyurusu gazetelere geçsin! Onu, pek çokları gibi yılların ötesinde unutulmaması için burada anıyorum. İşte bu sessiz insana, H.T.Us'a yaşamöyküsünü, fotoğrafını göndermesini salık vermiştim. Çünkü o yıl, yazı yaşamının ellinci yılını doldurmuştu. Gönderdi, ikinci jübileye girdi; gazeteye ve ek'e geçti.

Şeyhülislam Yahya Efendi'nin yukarıya aldığım dizesi, sanki -belki de öyledir- bizim şairlerimiz, yazarlarımız ve benzerleri için söylenmiştir!●

1- Yaşamöykülerini içeren 3. cildin bütün hazırlıklarının tamamlandığı, ancak yayımlanamadığı bilinmektedir.

2- H.T.Us'un cimri olduğu söylenirdi. Küçük bir not defterine, tükenmekte olan kurşun kalemle bir not düşürür, notta belirtilen iş bitince onu siler, bir yenisini yazarmış. Eşsiz bir kitaplık bağışlamış olan bir insanın,cimrilikle ilgisi olabilir miydi? Bu kitaplığı satsaydı, o günkü para ile milyonlar ederdi.Gerçekten, anlatıldığı gibi cimri idiyse yine de "helâl olsun!"

3- Vaktiyle Türk Kütüphaneciler Derneği Aylık Haber Bülteni adı ile Mlili Kütüphane'de düzenlediğimiz teksir belletende başlayıp çok sonraları Varlık Yıllığı'nda sürdürdüğüm (önce, bültende aydan aya, sonra yıldan yıla) ölüm duyuruları dizelgeleri Arslan Pulathaneli'nin dikkatinden kaçmamış, bana gönderdiği mektuplarda eksiklerimi belirtir, kimi sordukları da olurdu. Kıyı'nın 1987'den başlayarak,eski sayıları karıştırılırsa, önce aydan aya tüm olarak, sonra da bir yıl öncesini içeren ölüm dizelgeleri görülecektir. Bunların bir kitapçıkta toplanması ne iyi olur.

DÜZELTME: Kıyı'nın 65. sayısındaki (Ağustos 1991) yazımda, 3. sayfa, 2. sütun, 12. satırda "otuz sayfalık" sözcükleri, aslında "otuz satırlık" olacaktır. Bu, dizgi yanlışı değil, benim dalgınlığım sonucudur. 4. sayfadaki dipnotta, alttan 3.satırda,"Edebiyat" sözcüğü değişik dizilmiştir; ancak, aslının bu olduğu açıktır.

yazıya söz inmeli

Nazım MUTLU

Ağır yüklü kervanlar geçerdi taz selli yazılardan
ısırgan bir yalnızlıkta sönerdi
dar geçitlere vuran kuş kanatları.

Söz devinmeye dururdu kursaklarda ve
bir ilmek daha atılırdı
en çılgın renklerinde şafağın
-çözülmeğe ayarlı-
sonra söz düşürürdü bir titrek parmak
boşluğun uzamına
kentin desenleri düze inerdi
-yaşam bir darbedir şimdi kuyu dibine-

Dönerdi ağır yüklü kervanlar
ve yorgun bir ezginin ışıltısında
erirdi yokuşu çıkan
esmer bir top bulutun gölgesi.

Yazıya söz inmeli hep
yazıya söz.
kervan dağa çıkamaz.

(Desen: Rasim ÇUBUKÇU)

24 kasım'ın düşündürdükleri

● Nazif EVREN

24 Kasım, Öğretmenler Günü... Yılın günlerinden üçyüzaltmışbeşte birinin, öğretmenler adının yanında yer alması güzel bir görünüş. Her öğretmen, elbette ki bu görünüşten duygulanacak, gurur duyacaktır.

Okullarda çalışmakta olan öğretmenler, birbirini kutlayacak, dersliklerde öğrencilere öğretmenler gününün önemi duyurulacak, büyük salonlarda, öğretmenlik yapmış ya da yapmamış kişiler nutuklar çekecekler, mesleğin kutsallığını konu edecekler, kimi yerlerden Ankara'ya çağırılacak öğretmenler büyükleri ziyaret edecekler, belki de yine her yıl olduğu gibi bir öğretmen, yılın öğretmeni seçilecek, velhasıl geniş bir programla Öğretmenler Günü kutlanacak. Kentlerde böyle olacak. Köylerde, bir öğretmenli okullarda nasıl kutlanır, onlar için birşey söyleyemem. Çünkü onlardan ayrılalı 21 yıl oldu. Köylerdeki bu türlü eğitim etkinliklerini, oralardaki öğretmenlerin durumlarını, ancak mesleksel dergileri okuyarak öğrenebiliyorum. Bu da benim, meslekle olan tek ilişkim oluyor.

24 Kasım kutlama etkinlikleri içinde, bu kutsal gün hakkında, yaşam yolculuklarının seksenin üzerindeki kilometretaşlarının yanında, dinlenen, emekli öğretmenlerin düşündüklerini de dile getirmek gerekiyor. Bunların içinde bu satırları yazan kişi de var. Bulunduğumuz yaşam asfaltının kilometretaşlarına yaslanıp, gerilere doğru baktığımızda gözümüzün önüne, belleğimizin tam ortasına, kimbilir meslek yaşamımız boyunca kaç kere kutladığımız, kutsallığını öğretmenlerimizden dinlediğimiz "Darülmuallimin: Öğretmenokulları"nın açılış tarihi olan 16 Mart geliyor. Tam yüzelli yıl olmuş. Bizler, o günü ana ana bu güne geldik. 16 Mart'ın ulu yaş kütüğünde kimbilir ne kadar manevi başarı çivisi vardır. Yalnız 16 Mart mı ya?... Bu tarihin kökeninden filizlenip, gövdesinden dallanan, yurt çapında büyüyen bir de 17 Nisan da vardır.Biz bu tarihi nirengileri, 24 Kasım'ın ana kaynağı olarak görüyoruz.

Zamanında öğretmenokullarına o kadar değer verilmiş ki, bunu "Tevfik Fikret"in "Darülmuallimin: Öğretmenokulları" marşının anlamında bulmak mümkün.

Fikret; öğretmenliği "Bilim çırakmanı ile bezenmiş, bayrağında gerçek âyetler yazılı, karanlığın çökerticisi, bilimin yayıcısı "bir ordu olarak vasıflandırıyor.

Evet o dönemde öğretmenokullarının açılmasıyla savaş alanı biryurt düzeyi olan bir bilim ordusu hazırlanmaya çalışılıyor ve öğretmenlik mesleği böylece kutsal bir önem kazanıyor. Ama bu ordu,yurt düzeyinde bilim savaşına girmeden, hazırlığını tamamlamadan, yurdu düşmana karşı koruma savaşına giriyor. Ve çeşitli cephelerde eriyor. Böylece Cumhuriyet dönemi, zayıf bir öğretmen toplumu devralıyor. İşte bizim kuşak, bilim ordusunun yetiştirilmesi, kuvvetlendirilmesi için açılan öğretmenokullarında yetiştirildi. Bir yandan da Atatürk'ün direktifleri ile dışardan getirilen, eğitimci uzmanlarla kuvvetlendirildi. Kurslar, yazın, çeviriler bu dönemin etkinliklerindendir.

Büyük Atatürk'ün Millet Mektepleri için başöğretmenlik görevini alması bu döneme rastlar. Bizler, bize verilen öğretmenlik, başöğretmenlik ünvanının onuru içinde çalıştık. Bu satırların yazarı, o dönemde Akhisar Gazi ilkokulu öğretmeniydi. Gece okuttuğu millet mektepleri dershanesine devamın azaldığını görünce, karatahtayı yüklenip, tebeşiri cebine koyarak kahvehaneye gitti. Orada "Arkadaşlar hem kahvenizi, çayınızı için, hem de okuyup yazmayı öğreneceğiz" diyerek başöğretmenden aldığı kutsal buyruğu yerine getirmeye çalıştı.

Cumhuriyet dönemindeki bu etkinlikler içerisinde "Tevfik Fikret"in deyimlendirdiği fikirordusunun hazırlığı tamamlandı ve bu ordunun yurt çapındaki savaşım komutu,yine Atatürk tarafından şu deyimle verildi: "Efendiler,yedi yıldan beri yeryüzünün çeşitli yerlerine giderek, kanlarını akıttığımız, kemiklerini topraklarında bıraktığımız ve yediyüz yıldanberi emeklerini ellerinden alıp harvurup harman savurduğumuz ve buna karşılık her yerde, her gün, kötüleyip horladığımız ve bunca verdiklerine, bağışladıklarına karşılık, nankörlük, saygısızlık ve zorbalıkla uşak yerine indirmek istediğimiz bu gerçek sahibin önünde bugün utançla ve saygıyla gerçek yerimizi alalım..."

16 Mart'ın yetiştirdiği bizim kuşak, Atatürk'ün bu direktifini ezberleyerek, öğrencilerine ezberleterek çalıştı. Ve 17 Nisan'da, bu kaynaktan kuvvet olarak oluştu.

16 Mart - 17 Nisan - 24 Kasım birbirini tamamlayan yüce bir güç toplamıdır. Onun anlamında, bir günün değil, 365 günün kutsallığı vardır...

Hepimize kutlu olsun...●

ekmekçi mehmet usta

● Bekir SEMERCİ

Ekmekçi Mehmet usta, (Konya) Hadim İlçesinin Hocalar köyündendi. Ben onu, Hadim İlkokulu'nda okurken tanıdım. Ortaboylu, karakaşlı, etine dolgun, güleç yüzlü bir insandı. Ekmekçi Mehmet Usta bu meslek adını sonradan almış. Delikanlılık döneminde Hocalar köyünün en becerikli çiftçisiymiş. Köylülerinin saçlarını keser, sabanlarını kurar, hayvanlarını nallar, bu hizmeti karşılığında kimseden para almazmış. Evlenme çağında kendi köyünden evlenmemiş, köyüne iki saat uzaktaki Yukarı Mernek köyünden Çilağası'nın kızını almış.

Küçüklüğümde köylerde ilkokullar üç sınıfa kadardı. Varlıklı olan köylüler çocuklarını kasaba okullarında okutabiliyordu. Babam benim ilçe okulunda okuma isteğimi önleyemeyince beni Hadim'e götürdü, arkadaşı İmam Said Efendi'nin evine yerleştirdi. Said Efendi'nin torunları ve kızıyla okula gitmeye başladım. Ekmekçi Mehmet Usta ile Said Efendi komşuydu. İkisinin de evleri meyve ağaçlarıyla dolu bahçe içindeydi.

Hocalar köyünün erkek çocukları da ekmek çıkınlarını alarak Hadim İlkokulu'ndan 4 ve 5. sınıfı okumaya geliyorlardı. Bu arkadaşlarımdan öğrendiğime göre Ekmekçi Mehmet Usta köyündeki çiftçiliği beğenmemiş. Ağabeyi ölmüş, çocuklarının bakımı ona kalmış. Eniştesi ölmüş, kızkardeşi bir sürü yetimle ona kalmış. Eniştesinin birisi de yoksul olduğundan ondan yardım bekliyormuş. Dayısını da bir çiftlik ağası öldürtmüş, köy başına zindan olmuş. Yeterince toprağı da olmadığından bu değin aileyi besleyemeyeceği kanısına varmış. Kara kara düşünmeye başlamış. Köyüne çeyrek saat ilçesinde aşçı dükkânı, ekmekçi fırını yokmuş. Ben bu iki işin de üstesinden gelirim diyerek evini Hadim'e taşımış. Ekmek fırınını Konya'dan usta getirtip yaptırmış. Yanıbaşına da bir aşçı dükkânı açmış. Torosların binbir çiçeğinden oluşan kokulu sadeyağlarından, Aladağ köylerinin türlü sebzelerinden yaptığı yemekleri müşterileri beğenmişler, etli yemeklerinin tadına doyum olmaz demişler. Köylüler de ekmeklerini heybe heybe köylerine götürmüşler: "Pambık gibi mubarek" diyerek yemeye başlamışlar. Ekmekçi bu işinin de eri olmuş. Tutunmuş. İşi gelişmiş. Tek başına bu işin hakkından gelemeyeceğini anlamış. Ölen ağabeyinin, eniştesinin, yoksul eniştesinin büyük oğlanlarını yanına almış.O dönemde (1930'lu yıllar) Hadim'de elektrik yok, hamur elle yoğrulur. Kamyon yok, ekmeklik buğday Konya ova köylerinden katırlarla getirilir.Temizlenen tahıllar katırlarla değirmene götürülür, öğütülen un gene katırlarla fırına taşınır. Fırında ve aş ocağında yanacak odun Çaldağı'ndan katırlarla taşınır.Yeğenlerinden ikisini bu işlere alıştırır.

(Desen: Rasim ÇUBUKÇU)

Birine de hamur yoğurmasını, ekmek pişirmesini öğretir. Arı gibi çalışmaya başlayan bu ekibe yoksul eniştesi de gönüllü olarak katılır. Dükkânın temizlik ve servis işlerini yapmaya başlar.

Ekmekçi'nin eklpleriyle gelişen işi Hadim'de iyice tutunur. Kendisinden yardım bekleyen dört evi mutlu bir yaşama kavuşturur. Oğlunun ikisiyle eniştesinin oğlunu okutur. Oğlunun birisi yargıç, birisi de gazeteci olur, yeğeni de mühendis. Böyle deyivermek dile kolay. 1930'lu yılların ekonomik bunalımını bir gözümüzün önüne getirelim de Ekmekçi'nin bu başarısını küçümsemeyelim.

1930'lu yıllar, "1929 dünya ekonomik bunalımı"nın sonudur. Türk köylerindeki bu bunalım yalnız adı geçen bunalımdan kaynaklanmamıştır. Osmanlı ikinci Meşrutiyet döneminin savaşlarındaki (Trablusgarp, Balkan, Birinci Cihan Savaşı) yenilgileri köy yiğitlerinin çoğunu yitirmiştir. Bu yiğitlerin karıları dul, çocukları da yetim kalmıştır. Tarımda insan gücü azaldığından üretim azalmıştır. Yıllar kurak gitmiştir. Köylüler ekinlerini biçer biçmez geçim korkusundan su basar tarlalarına darı (kuşyemi) ekmiş, ikinci bir harman daha kaldırmıştır. Köylü değirmenlik tahılına arpa, buğday, çavdar, mısır, darı karıştırmıştır. Toprağı olmayan işsiz köylülerin bir bölümü ormandan çıra, odun, ekmek teknesi, senit, sabanoku edinerek ova köylerine eşekleri ile götürüp tahılla değişmiştir. Düşkün yoksullar dilenmiştir,varlıklılardan ödünç yiyecek almıştır. Gücü yeten yoksullar el kapılarında çoban, çırak, bekçi, hizmetçi... olmuşlardır. Düşkünlerden kızlarını varlıklılara evlâtlığa verenler olmuştur.

Hadim köylülerinin bu yokluklu yıllara direnen çalışmalarından birisi de dokumacılıktır. Konya'dan aldıkları iplikle el tezgâhlarında kadınlarına alaca, bez, astar, işliklik dokutmuştur.Koyunlarının yününden pantolonluk, abalık, ceketlik dokutmuş, keçilerinin kılından çul, çuval, kolan, yular, urgan, odun ipi kolan yaptırmış gereksiniminden artanını da satmıştır. Hadim köylülerinin çalıştırdıkları cakkık cukkuk sesli tezgâhları bu yokluklu yıllarda yüzlerini güldürmüştür. Dokumacılığın ticaretini yapan varlıklılar da işsiz yoksul kadınların emeğini sömürerek varsıl olmuştur.

Ekmekçi Mehmet Usta babamın dostuydu. İlçeye işi düştüğünde onun katırlarının semerlerini onarıverirdi. Kendi aralarında yaptıkları söyleşilerde hep kahkaha atarlardı. Babam çok şakacıydı. Ekmekçi gibi elinden iş gelen bir adamdı. O dönemlerde köylüler hayvanlarıyla yolculuk yaptıklarından konuk odamız hiç konuksuz kalmazdı. Ekmekçi de çok cömertti. Garipleri, düşkünleri doyurmadan hoşlanırdı. Bir gün orman köylerimizin birinden odun satmaya gelen ayağı çarıklı bir kadın odun yüklü eşeğiyle Hadim çarşısının bir ucundan bir ucuna çamur içinde sabahtan akşama değin dolaşmıştı. Herkes odununa seksen kuruş veriyordu. Kadında bir liradan aşağı vermiyordu. Vakit akşam olmuştu. Ekmekçi kadını çağırdı: "Bizim kız, bak akşam oldu. Odununu bir liraya satamadın. Belki burada kalacak yerin de yoktur. Benim odunum çok. Senin sürünmene gönlüm razı değil. Sana seksen kuruşla iki de ekmek vereyim. Getir eşeğini, yık şuraya, zavallı da biraz dinlensin" dedi. Kadın Ekmekçi'nin teklifini insaflı buldu. Odunu dükkânın önüne indirdi: "Bak ağam, istediğini yaptım. Eşeğim de ben de irezil olduk. Akşam vakti kimsenin ağzını bıçak açmazken sen bana acıdın. Nolursun ekmeği üç yap da yetimlerimi sevindireyim." dedi. Kadının yoksulluğu Ekmekçi'yi duygulandırdı. Kadına bir lira verdi, torbasına da üç ekmek koydu. Kadın Ekmekçi'ye dua edip köyün yolunu tutarken, Ekmekçi de: "Garipliğin, yoksulluğun gözü kör olsun. Yoksulluk adama yirmi kuruş için sabahtan akşama değin Hadim çarşısının çamurunu çiğnettirir" diyordu.

Ekmekçi Hadim'in ileri gelenlerinden biri olmuştu. Hadim varsıllarıyla köylü çocuklarının okuması için Hadim İlkokulu'nu yatılıya dönüştürmüşlerdi. Onyedi köyden okumaya gelenler oldu. Gelen çocukların çoğu varsıl çocuklarıydı. Onlar da yoksul çocuklarına yardımda bulundular. Birkaç yıl sonra köylülerin ilgisizliğinden yatılı bölüm kapatıldı. O dönemde Yerlimalı Haftası çok anlamlı kutlanırdı. Çocuklar evlerinden getirdikleri kuruyemişlerle sınıflarında bayram ederdi. Öğleden sonra analarımızın dokudukları alaca, bez, işlik, astar, yün kumaş toplarını omuzlarımıza alıp Hadim sokaklarında "Yerlimalı, yurdun malı, her Türk onu kullanmalı" diye bağırırdık. Çarşı esnafı bizi şaşkın şaşkın seyrederken Ekmekçi Mehmet Usta dükkânın önünden geçerken: "Aferin çocuklar, kendi malımız dururken neden elin malını giyelim. (Bir eliyle de Hocalar köyünün dokuması olan külot yün pantolonunu tutarak) Bizim malımızda su mu çıkmış? Bundan iyisi can sağlığı" diyordu.

Türkiyemizde Ekmekçi Mehmet Usta gibi ustalardan kendi çevrelerinde yoksul çocuklarını usta ederek, kendi kazançlarıyla yakınlarını mutlu edenler çoktur. Bizim Hadim köylerinde Hocalarlı Ekmekçi Mehmet, Sazaklı değirmenci, kireççi, çeşmeci, Kösenin Hasan, Taşkentli kunduracı Büğrü, marangoz Haydar, Odunculu yapıcı Gilik sevilen ustalarımızdandır.

Çok sevip saydığımız Ekmekçi Mehmet Usta'yı 1950'li yıllarda yitirdik. Çevremizde örnek bir insandı. Ülkemizde yaşam adamı yetiştiren binlerce Ekmekçi Mehmet Usta'lara selâm olsun.●

KARTPOSTAL ZAMAN

M. Mahzun DOĞAN

5.

bir yalnızlık bir yalnızlığa
değince tükenir
iki mi olur yoksa

yoksa bu begonvil
eskiden mormuş rengi
güneşsiz bir soru durdukça

durulur kalbimizde acı
göğün bakraçlarında aşk
dalması kentin uykulara

kirlenmiş umuduyla birbaşına
ufuksuz kalmış insan
sevmesiz ışıksız neşe abla

böyle sustukça nedir yankılanan
nedir alevsiz anısız bir duruş

mart '87 / ankara

yok insanlar ölümsüz kadınlar

● Tuğrul Asi BALKAR

atlaslar yakılır yeni baştan kurulur denizler

Şiir, tepeden tırnağa kendisini sarmalayan **insan - tekl**nin yaşamına girdi, giriyor, girecek. İnsanı ve insanlığı **kuşatan** her türlü sınırı geçiyor, **insan - tekl**ne her an çeşitli ve farklı boyutlarda yeni bir düşünce, **yeni bir beğeni** alanı oluşturuyor. Şair de, özü gereği yaratıcı olma **sathı mailinde** ve yaratıcı olmak zorunda. **Evrenin**[1] kendisine verdiğiyle ya da sunduğuyla yetinmiyor. **Katkıda bulunuyor.** Evrenin gerçeklerine ve gizemlerine **bağlı** kalmıyor. Bir yandan evrenin **doğallığını başucunda** ve ayakucunda görmek isterken, **diğer yandan başucuna** ve ayakucuna taşıdığına **müdahale ediyor.** Ayrımsız ve amaçlı. Düşleyen ve yaratan **insan için, evren**, salt bir **kuşatılma alanı** değil. Evreni kendi varlığında yaşatmak, onunla bütünleşmek odağı olmanın yanısıra evrenin kuşatılma alanını aşmak da vazgeçemediği bir uğraş ve etkinlik. Kendi kurallarını koyan evrenin, **şairin kural tanımazlığına** boyun eğmek zorunda kalması, şairin evrenden bağımsız olarak kendini var kılmak istek ve ereğinden doğuyor. Öyle ki, bütün şiirlerin özeti, **evrene sen varsan ben de varım, sen ancak benimle varsın** deme gücünü kendinde bulma ve dile getirme cesaretine dönüşüyor. Evren ise inatla koyduğu değerleri, dayattığı yasaları doğada ve toplumda durmaksızın anımsatıyor. Şair de inatla karşı çıkıyor, değiştiriyor, yadsıyor, yeni yeni oluşumlar, yeni yeni dile getirişler,yeni yeni değerler ve yaşayışlar gündeme getiriyor. Uyumsuzluk, evrenin doğada ve toplumda var olan yasaları ile şairin var kılmak istediği arasında **süre - gidiyor**. Bu bağlamda, **insan- tekl**nin umutsuzca gibi görünen verdiği savaşta iki temel yol şaire yol gösterici: birincisi, **insan - tekl**nin oluş durumundaki gelişimine etkiyen sayısız değme noktalarını kendi özü olarak ele alan, asal bazı, **kendi** olan çıkış; diğeri, toplumsal gelişim içindeki **insan - tekl**nin tarihsel süreç ışığında belirlenmiş payandalarına yerleştirerek ele alan, asal bazı tarihselleşmiş toplumun **beni** olan çıkış. Her ikisi de sonuç olarak şiire varır. Yaratılan değer şiirdir. Birincisinde merkez alınan kendi **öz** kişiliği ile ilişki**deki** evren iken, diğerinde merkez alınan tarihselleşmiş toplumdaki **ben**in ilişkileri **ile** evrendir. Her ikisinde de ortak olan **insan - tek**dir. Birincisinde **içeriden** ama derinliğine, diğerinde dışarıdan ama derinliğine. Her ikisi için çetin iki ortak duruş: birlikte var olma ve yaşamak zorunda **oluş**tur. Ayrıksı durumlar da söz konusu doğal olarak: iç içe geçişler, karşılıklı etkileşimler, kimi zaman daranın dengesini yoksaymaya varan bozulmalar, kimi zaman soğurmalar, vb. gibi.

uykuları çalan bir çocuk gibi masumdun

Ama Ben İlkizim[2] ayrıksı durumlar için bir örnek. İç içe geçişlerin **belirginliği** nedeniyle. Bu nokta üzerinde daha fazla durmak anlamsız artık.

Ama Ben İlkizim, dört ana başlıkta toplanan şiirlerden oluşuyor: **Ortaçağ Kentlerinin Ders Notları, Senin Kentinde Olmalıyım, Oyun, Yok İnsanlar Üzerine Bir Metin**. Yok İnsanlar Üzerine Bir Metin, düzyazının sınırlarında dolaşarak, ama İlkiz Kucur şiirselini koruyarak yazılmış bir şiir. Diğer bölümler, tanıdık serbest şiir örnekleri.

susturun son alkışı. tarih öldü. Maestro.

Ama Ben İlkizim'de ölüm ya da ölüm eksenli söz-

bakışlar

Nahit ÖVÜNÇ

I - kadının biri, saçına son firkateyi takar
ormanın uyandığı sabah saatlerinde
boyaların içinde tutar, yüreğini eller
ressam tuvalden kendine bakar..
biraz kuşku sarısı, biraz soyulmuş deri
oynaşıp yürür mor - yeşilli aynalar
güneş, denizlerden kendine bakar..

II- aşk (gerçek gibidir, gerçeklerin dışında)
dudaklar tek öpümden al renkine batar
soluklan kördüğüm eden, suç saklanışında
beyaz çığlıklarında, yolunan papatyanın
kovalayıp durur, seviyor sevmiyor-u
yürek; aynlıktan, ölümden kendine bakar..

III- doğurur aydınlığı karanlıklar
bir bahçe kendini kurutur, usandığı çiçeklerde
kararır her kuruyan çiçekte, hâtıralar
karanlıklar aydınlıklardan kendine bakar
yakındaki uzak, inkârlar aralıkları
yakındaki uzak, uzaktaki yakından kendine bakar.

cük öbeğine gerek niteleme gerekse yüklem düzeyinde pekçok kez karşılaşılıyor[3]. Bu durum, okuru, karamsar bir dünya ile baş başa bırakıyor. Yakın toplumsal tarihimize göz ucuyla bakmak bile karamsarlığın nedenlerinin bir bölümünü ortaya koyabilir elbette: iki askeri müdahale, parlamenter demokrasinin askıya alınması, müdahale öncesi ve sonrası durum, bunalım, terör, yıkılış, yok oluş, ölümler, öldürmeler ve öldürümlerin kanıksandığı günler... Peki, bütün bunlar olmasaydı, okur karşılaşmayacak mıydı karamsarlıkla? Karşılaşabilirdi. Çünkü, karamsarlık, insanca bir davranış ve ruh durumudur. İyimserlik gibi. İşte, şiirsel için gerekli olan da budur: karamsarlığın insanca olan durum ve konumunu dile getirebilmesi. **İlkiz Kucur**, bu noktada, gerçek dünyayla boy ölçüşebilecek bir imgeler silsilesi oluşturmayı başarmış görünüyor. Şiir düzleminde karamsarlık **yadırgatıcı** bir niteliğe bürünmüyor. Peki ya ölüm, öldürüm, intihar? Aynı düşünceleri ve vargıları yinelemek gerek. Ölüm, doğal süreçte zorunlu bir uğrak. Kaçınılmaz. Kimi zaman, yaşamınızı **yok - sayan** birdünyayı yadsımak da bir karşı koyuş biçimi olabilir: **intihar**. İntihar da, dayatılanı yadsımaktır. Kendini yok ederek var kılma çabasıdır. Beğenelim ya da beğenmeyelim. Geleneklerimize yada alışkanlıklarımıza uygun olup olmaması, bu gerçeği, değiştiremez ki. **Yaşadığınız dünyaya katlanacaksınız**, diyenlere, **hayır**, diye haykırabilmektir. Yalnızca bir kez. Ve **insan - teki** için en uzlaşmaz tavırlardandır. **İnsan - Tek**inin kendi adına yaptığı, ortaya koyduğu, en güçlü **doğal** tepkilerden birisidir. Başarılırsa geri dönüşü yoktur. Dizelerdeki imge kurgusu, sıradanlaştırılmış ve olağanlaştırılmış biçimiyle sunuyor ölüm ve ölüm eksenli sözcükleri. Retorik ödün vermiyor, kendini koruyor.

ah Carmen, en büyük çılgınlığı aşkın

Okurun sık karşılaşacağı ikinci sözcük öbeği, kadın ve kadın eksenli sözcükler[4]. Bir masal kahramanı: **Rapunzel**; insanın özgürleşmesinin simgesi olan bir aşk kahramanı: **Carmen**; toprak bereketi tanrıçası, ulu ana: **Kibele**; yılan başlı, ölümlü, bakışlarının değdiğini taş eden: **Medusa**.

Küçük bir kız, zayıf elli bir kız, gençkız, geçkin kızlar, çok çocuklu kadınlar, çirkin kadınlar, eski zaman kadınları, rahibe sözcükleri ise dizelerde geçen kimi **eşey** vurguları ve nitelemeleri. Şiirsel için yerli yerinde. Duygulanımları üst bir söyleyiş özelliği kazandırıyor. Dile yapılan müdahalelerin ürkütücü boyutlara ulaşmamasını sağlıyor.

Tarihin belli bir dönemine göndermeler: **Ortaçağ**; yurtsamanın boyunduruğunda **İstanbul** ve **Oyun**, yani teatral tiyatro dili.

Ama Ben İlkizim, küçük oylumuyla okuru, bütün bu söylediklerimi düşündürmeye itiyor.

Yaşanılmışın ve yaşanılmakta olanın şiirini yazıyor **İlkiz Kucur**.●

NOTLAR:

1 Mikro ve makro düzeyde, kozmogonik olarak.
2 Ama Ben İlkizim, İlkiz Kucur, Ayrım Yayınları.
3 Otuzun üzerinde bu tür sözcük var.
4 Yirminin üzerinde bu tür sözcük var.

BERTHOLT BRECHT

Türkçesi: **Engin AŞKIN**

gelecek kuşak

Bizdik doruklardan kopan esinti
Temelini atan sevgiyle inceliğin
İstedik, nasıl da istedik ama olmadı
Kanayan bir yaraydı yetersizliğimiz
bizdik o öncü diye anılan kuşak

Ama sen geleceksin bizim ardımızdan
Çağını ışıtan en yüce insan
Sen duracaksın doruklarda bir gün
Evrene doğru açılmış kollarla
Karanlık gecelerde evreni kucaklayan
Bir gün yargılarsan bizi usunda
Düşüncelerde yargılarsan değerimizi
Unutma, tüm cephelerde biz vardık
İçimizi ısıt hoşgörünle
Sakın yalnız bırakma gömütlerimizi

(Desen: Rasim ÇUBUKÇU)

dördüncü sayısında trabzon dergisi

● İbrahim DİZMAN

Trabzon İli ve İlçeleri Eğitim Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı, kısa adıyla Trabzon Vakfı'nın yayınorganı TRABZON'un dördüncü sayısı da yayımlandı.

Derginin üçüncü sayısını tanıtırken "Trabzon'u tarih, kültür ve sanat açılarından incelemeye yönelik bir dergi" tanımlamasını yapmıştık. Bu sayı da aynı özelliği pekiştirerek sürdürüyor,

Trabzon kentine yönelik yayınlar, inceleme ve araştırmalar öyle sanıyorum ki tüm illere örnek olacak nitelik ve boyuttadır. Kentin yetiştirdiği bilim adamı ve sanatçıların bu konudaki ısrarlı ve övgüye değer çalışmaları kuşkusuz, bu yöreye hemşehriliğin de ötesinde sevdalanmışlıktan, yerel değerlerle mutlu olabilmekten kaynaklanıyor.

Derginin 1990 tarihli son sayısı da yine kent, tarih ve kültüründen kesitler taşıyor.

TRABZON'un tarihe ayrılmış sayfaları, Mustafa Kemal Sayıl'ın "Atatürk ve Trabzon" başlıklı incelemesiyle başlıyor. 1919 yılına kadar gidilerek Atatürk'ün Trabzon'la ilişkilerinin incelendiği yazıda, kentin Cumhuriyet öncesi ve ilk yıllarında politik konumu ele alınıyor.

Mehmet Bilgin, "Trabzon'un Fethi ve İskan Politikası" adlı yazısında Fatih'in kenti ele geçirme serüvenini ilginç ayrıntılarla besleyerek ele alırken, o dönemdeki yerleşim durumu ve nüfus yapısını da tarihsel bir temele oturtmaya çalışıyor.

Bu bölümün bir diğer ilginç incelemesi de Kudret Emiroğlu imzasını taşıyor. Emiroğlu, "Maliye Nazırı Cavit Bey'in Trabzon Gezisi (1911)" başlıklı incelemesinde Cavit Bey'in kente gelişi ve bu nedenle hareketlenen politik yaşamı anlatıyor.

Dr. Abdullah İbrahim de Kamusü'l-Âlam'ın Trabzon'a ilişkin bölümünü kısmen yalınlaştırarak meraklısına sunuyor.

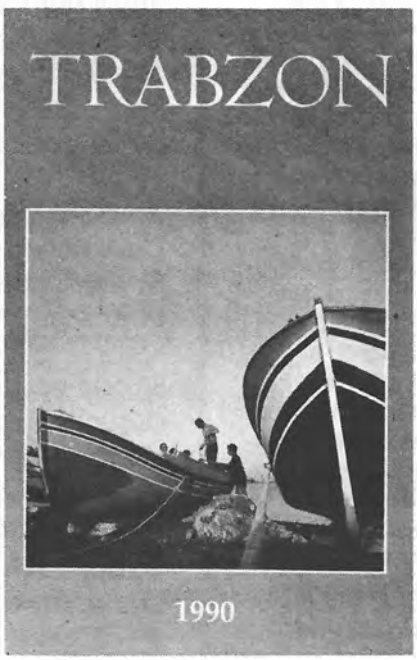

Ahmet Özer ve Aslan Pulathaneli de ortak olarak kaleme aldıkları incelemelerinde 1920 - 1950 arasında kentteki futbol kulüplerinin kültürel etkinliklerini ele alıyorlar. Sözü edilen dönemde tüm yurtta sporla kültür - sanatın iç içe geçmişliği, Trabzon'da da yoğun bir biçimde yaşanmış. Özer ve Pulathaneli fotoğraflar, belgeler ve adlarla desteklendikleri incelemede bir dönem kültür ve sanata damgasını vurmuş nice meçhul kişiyi günümüze taşıyorlar.

Ahmet Özer bir başka yazısında da kentin eğitim tarihine eğilerek Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nü tanıtıyor. Enstitü'nün müdürü Hürrem Arman'ın anısına adanan yazıda Özer, okulun ilk 50 öğrencisini de tanıtıyor.

Kudret Emiroğlu da "1908'de Trabzon Lisesi'nde Boykot" başlıklı yazısında ilginç bir olaya değiniyor. Feyz gazetesinin haberlerine dayanarak incelenen olayın nedenleri ve sonuçları anlatılıyor.

Kentin mimari özellikleri derginin bu sayısında da incelenmeye devam ediyor. Bekir Gerçek, Coşkun Kulaksızoğlu'nun fotoğrafladığı yazısında Tabakhane ve Zağnos köprülerini anlatıyor.

Şengül Gür ise "Trabzon Geleneksel ve Yöresel Konutlarında Tipoloji, Standartlaşma ve Boyut Eşgüdümü" adlı makalesinde bölgenin ev tiplerini inceliyor.

Haşim Karpuz da aynı bölümdeki yazısında kentteki Kethüdazade Hacı Emin Ağa adını taşıyan çeşmeleri ele alıyor.

Günay Atalayer ve İ. Zeki Eyuboğlu da halkbilim alanındaki çalışmalarıyla katkıda bulunuyorlar dergiye. Atalayer, Trabzon peştemalları ve dokumacılık alanında oluşturuyor yazısını. Eyuboğlu da Trabzon insanının duyarlılığını, yaşama bakışını manilerinden yola çıkarak inceliyor.

Necmettin Karaduman "Trabzon'dan Çeşitleme" adını verdiği yazısında çeşitli kitap ve yayınlardaki Trabzon'a ilişkin bölümlerden alıntılar yaparak kentin ruhuna yönelik bir deneme kuruyor.

Ruşen Keleş ise 50 yıl öncesinin anılarına dönerek, bir çocuğun o yıllardaki gözlemlerini aktarıyor.

Ahmet Yıldız, Karadeniz iklimi ve insanının yaşamına etkisini irdeleyen bir denemeyle katılıyor dergiye. Karadeniz balıkçılığının sorunlarını da M.Salih Çelikkale ele alıyor.

Dergide, 1903 tarihli Pontos kitabından alınmış eski fotoğraflar, Trabzonlu ressamların çalışmalarından örnekler, Ceyhun Atuf Kansu, Yaşar Miraç, Ömer Kayaoğlu ve İhsan Topçu'nun şiirleri yer alıyor.

Derginin en ilginç sayfalarından biri de, Karadeniz insanının bir kaç yıldır yarası olan hamsi yokluğunu ele alan karikatür sayfası: Hamsi fotoğrafı (kendisi hiç olmadığı için belki) bir cenaze töreniyle götürülüyor.●

atardamar

'trabzon'da son argonot'
İLHAN DEMİRASLAN'A SAYGI

28 Ağustos 1928 - 25 Kasım 1980

İlhan Demiraslan,

İncir Ağacı ve **Eller Ekmeğe Doğru** adlarını taşıyan yayımlanmış şiir kitaplarıyla, basıma hazırladığı, ancak bugüne değin basılamayan son şiirlerini içeren **Acının Uçları**'nı bizlere armağan eden, şiir göğümüzün parlak bir yıldızıydı.

Bu sayımızda, onun başlangıçtan ölümüne değin yazdıkları arasında okurlarımızı gezdirmek istedik. Sayfalar arasında kalan, kitaplıkların tozlu raflarında bekleyen güzelim şiirleriyle, yüreklerimizi ışıtalım istedik.

Gelibolu'dan başlayıp, Trabzon'da düğümlenen bir yaşamın şiire yansıyan güzelliğinden bir rüzgâr estirelim dedik. Bu amaçla da sayfalarımızın birine sağlığında kendi seçtiği ve VARLIK'ta yer alan şiir bölümünü taşıdık.

Sevenlerine onu anımsatmak, bilmeyenlere tanıtmak amacıyla güzel anısına saygılar sunuyoruz.

KIYI

antoloji sayfamız

İlhan Demiraslan

KENDİ SEÇTİKLERİYLE

YERDE ÇİZGİLER

Bunlar çocukluğumun çizgileri yerde
Beş yaşında bir çocuk çizmiş bunları
Kiremit le çizmiş kırmızı kiremitle
Elleri toz içinde saçları sarı
Beş yaşında bir çocuk çizmiş bunları

Bunlar çocukluğumun çizgileri yerde
İsmaille beraber çizmişiz bunu
Sümüklü İsmail çingene İsmail
Sonradan öğrettiler çingene olduğunu
İsmaille beraber çizmişiz bunu

Geliboluda hançerli çeşme sokağı
Bunlar çocukluğumun çizgileri yerde
Beş yaşında bir çocuk elleri kirli
İsmailIe beraber yaşar çizgilerde
Bunlar çocukluğumun çizgileri yerde

DUVARA ÇİZDİĞİM İNSANLAR

Hâlâ çizdiğim yerde mi dururlar
Yine duvarlarda mıdır insanlarım
Güneşlerin yıldızların yanında
Bir kısnu bütün bir kısm yarm
Yine duvarlarda mıdır insanlarım

Çizgi vücutlu çizgi bacaklıydı
Kömürle çizdiğim insanlar duvara
Kirpikli kirpikliydi gözleri
El ele tutmuşlardı sıra sıra
Kömürle çizdiğim insanlar duvara

Hâlâ iyi şeyler mi düşünürler
Duvara kömürle çizdiğim insanlar
Kardeş kardeş mi otururlar hâlâ
Hâlâ çizdiğim yerde mi dururlar
Duvara kömürle çizdiğim insanlar

SABAH BAKMASI

Sabahları bakıyorum üstüme
Her şeyim olduğu gibi duruyor
Parmaklarım işte sayısı belli
Ellerim ayaklarım işte
İki gözüm işte yanı başımda
Anılarım işte tutkularım işte
Bir esenlik anlamı sarıyor içimi
Bir yaşa çekiyorum ayıb oluyor
Körolası huyum işte
Her şeyim olduğu gibi duruyor
Düşünmeler işte sevmeler işte
Suamalar işte burumda
Buramda bir kadın özlemi dolu dizgin
Erkekliğim işte buramda
Bu ne bitirim iş ama ne
Tıkır tıkır işliyor öte berim
Şaşırıp kalıyorum işte
Neler oluyor bu dünyada

ÇEMBERLİTAŞ ŞİİRİ

Biz iyi insanlarız çemberlitaş
Derdimiz yok fakirliğimizden başka
Öyle büyük büyük isteklerimiz de yok
Hem daha yeni tutuluyoruz aşka
Derdimiz yok fakirliğimizden başka

Sen hiç aşık olmadın mı çemberlitaş?
Sen hiçte mi aşık olmadın ömründe?
Durağında bu kadar bekleyen olur
Böyle bu kadar geçen olur da günde
Sen hiçte mi aşık olmadın ömründe?

Beni çok korkutuyorsun çemberlitaş
Türbeler mahallesi misin böyle sen?
Bir yanı ahret olmuşsun bir yanı dünya
Öyle günahlarımız da yok ama neden?
Türbeler mahallesi misin sen?

Bu şiiri sana yazdın çemberlitaş
Ne bilirsem söyledim dostluğa dair
Akşamları baş başa kahrız yine
Yine mektuplarım adresine gelir
Ne bilirsem söyledim dostluğa dair

BEKÂR

Ben bir bekâr adamım
Param yok ki karım olsun
Geceleri şeytan girer rüyama
Sağ olsun

AKŞAM KONUSUNDA BİRİNCİ ŞİİR

Hangi mektep çocuğu çizmiş defterine
Bu akşam resmini bu yüzleri?
Uzak memleketlerden gelmiş gibi insanlar
Bir akşam üzeri
Bu yollar bu yemiş arabaları
Bu işçi kadınlar sekerler bekçiler
Bu yüzü çiniye benzeyen çocuk
Nerde yatar geceleri ne yer ne içer?

Bir resim içinde bütün şekiller
Acemi ellerden çıkmış gibi darmadağın
Daha çok geceleri düşündüğüm
Bu yuvarlak yüzlü kadın

Ya bu tramvay yolu direkler teller
Sonra bulut resimleri ilerde
Aydınlığın eteğidir takılıp kalmış
Bacaların ve bulutların üzerinde

GECE KONUSUNDA İKİNCİ ŞİİR

Hangi eller karalamış bu resmi
Sokaklarda lambalar yanar
Duyuyor musunuz ayak seslerini
Yaklaşan biri var

Öyle hüzünlü öyle ağır
Benim gecem gelişinden belli
İşte çocuk elinden çıkmış yıldızlar
Beş köşeli

Dev adamlardır gelen sırtlarında gece
Nasıl da yorulmuşlardır
Az yük değil taşıdıkları
Öyle hüzünlü öyle ağır

İndirmeyin dedim dinlemediler
Almaz bu karanlığı sokaklar
İnsanlara bakın insanlara
Nasıl kaçıyorlar

Kimseler kalmadı bakın kimseler
Tramvay yolunda ve ötelerde
Gecedir bu saat dolaşan
Orta yerde

ZOR AKŞAMLAR

Çok sarılı bir ağustos ortası
Bir dere denizi çağırmaktadır

Bir özlem büyümekte ara sıra
Bir yumak boyuna sarılmaktadır

Yeşile boyanmakta dal uçları
Her ilk yazda seviler ayaktadır
Gittikçe daha zor akşam üstleri
Bir saç hiç durmadan ağarmaktadır

VARLIK, Ekim 1970
sayı: 757

incir ağacı - eller ekmeğe doğru - acının uçları

● İlhan DEMİRASLAN

öğlen vakti geçen bulutlar

Şimdi siz burdan geçiyorsunuz ya bulutlar
Ne var ne yok görüyorsunuz ya şehirde
Sizden iyisi yok biliyorum
Bir de beğenmezsiniz kararsızsınız bir de
Ne var ne yok görüyorsunuz ya şehirde

Şimdi öğlen vaktidir daireler tatil
Küçük çocuklar mektepten gelmişlerdir
Domates ekmek yer hamallar şimdi
İşten güçten çekmiştir elini şehir
Küçük çocuklar mektepten gelmişlerdir

Birazdan ikiye gelecek saatler
Yeniden başlayacak şehir işlemeye
Küçük memurlar masalarına dönecek
Mavnacılar halat atacak iskeleye
Yeniden başlayacak şehir işlemeye

Köprü tamircileri çalışacak habire
Senden insanlar geçer köprü sağlı - sollu
Benim içimden bir kız geçer Gelibolu'da
Cümlenin derdi başka kimi fakir, kimi yollu
Senden insanlar geçer köprü sağlı - sollu

Siz şimdi burdan geçersiniz bulutlar
Bizim de içimizden bulutlar geçer öyle
Bizim içimizden geçen bulutlar görülmez
Ama konuşur istedi mi ağlar bile
Bizim de içimizden bulutlar geçer öyle

süleyman

Süleyman...
Çanlar mı çalındı duymadık
Farkına varmadık önce
Bir ağırlık çöktü üstümüze
Kaldık öylece

Her şey kendiliğinden oldu, her şey
El kendiliğinden soğudu
Kendiliğinden durdu zaman
Uzun mu sürdü şaşkınlığımız
Süleyman?

Güzel miydi yaşamak güzeldi
Her şeyine hayrandık
Süleyman...
Bize kalmadı yeryüzü, kalmadı
Aldandık.

öylesine hatırladığımız şiir

At yazmış tahtaya Altan yazmış
İlk mektep birinci sınıfa yazılmışım yeni
Kahverengi çantamı henüz eskitmemişim
Çizmemişim henüz sıramın üzerini
İlk mektep birinci sınıfa yazılmışım yeni

Önden ikinci sıraya oturmuşum
Parmaklarıma bakın mürekkepli parmaklarıma
Bu Necati burada, kunduracının oğlu
Bu da Aysel işte, oturmuşlar yanıma
Parmaklarıma bakın mürekkepli parmaklarıma

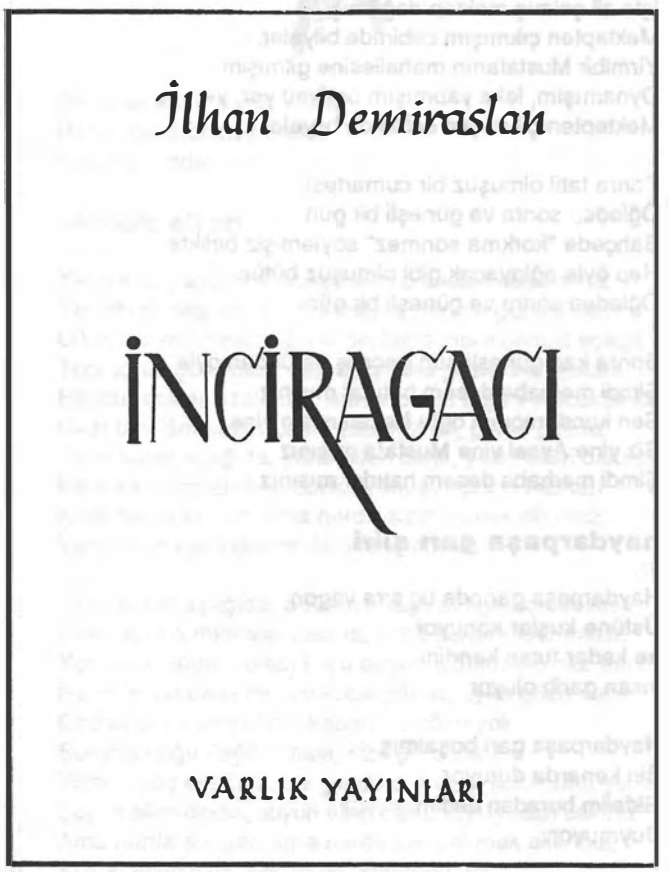

İLHAN DEMİRASLAN

ELLER EKMEĞE DOĞRU

VARLIK YAYINLARI

İşte zil çalmış mektep dağılmış
Mektepten çıkmışım cebimde bilyeler
Yirmibir Mustafanın mahallesine gitmişim
Oynamışım, leke yapmışım üstümü yer, yer
Mektepten çıkmışım cebimde bilyeler

Sonra tatil olmuşuz bir cumartesi
Öğleden sonra ve güneşli bir gün
Bahçede "korkma sönmez" söylemişiz birlikte
Hep öyle ağlayacak gibi olmuşuz bütün
Öğleden sonra ve güneşli bir gün

Sonra kaç güneşli gün geçmiş üstünden öyle
Şimdi merhaba desem hatırlar mısınız
Sen kunduracının oğlu Necati misin yine
Siz yine Aysel yine Mustafa mısınız
Şimdi merhaba desem hatırlar mısınız

haydarpaşa garı şiiri

Haydarpaşa garında üç sıra vagon
Üstüne kuşlar konuyor
ne kadar tutsa kendini
insan garib oluyor

Haydarpaşa garı boşalmış
Biri kenarda duruyor
Gidelim buradan dedim
Duymuyor.

Çekip götürmek olmaz
Anlatılır gibi değil hali
Bütün söyleyeceklerini unutmuş
Hatırlamasa bari

Zorlamayın açılmaz artık
Erkek gücüyle sıkmış ellerini
Hâlâ hissediyor biliyorum
Küçük avuçların terini

Haydarpaşa garında bir akşam
Yalnız mı kaldınız
Nasıldır çaresizlik içinde insan
Anlarsınız.

elişi

El değdikçe daha güzel,
Misafir odaları, sofalar,
Masaların üstü meselâ
El değdikçe güzel

Kız güzel, ama ne kadar güzel,
Kolları başka güzel, kalçaları başka,
Memeleri, hele memeleri,
El değdikçe daha güzel.

Hastanın gözleri güzel ama,
Daha güzel oluyor,
Hastanın alnına,
El değdikçe.

Her şeyin güzeli, en güzeli,
Bu kadar insan var,
Bu kadar insanın eli,
Birbirine değdikçe

ay ışığı sonatı - ikinci şiir

Küçük avuçlarımı hatırlarsın
Babam için dua ettiğim günler
Parmaklarıma bakma şimdi,
Sonradan büyüdüler

Sen benim çocukluğumun ışığı,
Hiç değişmedin değil mi?
Sokul şöyle yanıma, sokul
Tut ellerimi.

Gör nasıl büyüyor insan,
Benim için geçmede yıllar.
Senin boyunsa hâlâ
Pencerenin boyu kadar.

eller ekmeğe doğru

Size beyni gösteriyorum, kafa boşluğunda,
Etrafı, dolu - bütün kemikle çevrildi,
Yuvarlak, avucum kadar, üstü boz - bulanık
Üstü el bombası gibi.
Bir insan beyni gösteriyorum, size gösteriyorum
Gıcır - gıcı içi dışı yepyeni,

İşte bir hücre gösteriyormuş, işte bir hücre,
Milimetrenin onda biri.
Şimdi pisagor teoremini çiziyorum,
Tales teoremini, eşit üçgenleri,
Noktayı, çizgiyi, düzlemi gösteriyorum,
Noktayı, çizgiyi, düzlemi.
Bütün kanunları seriyorum önünüze,
Yerçekimi kanunu, Arşimet kanunu,
İşte Mendel kanunları, Soya çekim işte
İşte fotoğraf makinaları, sinemalar,
Yüz yirmi katlı binalar önünüzde,
İşte buhar makinaları, türbinler işte,
Bir tepkili ses duvarını aşmada,
İşte, dörtyüzbin ünite penisilin işte,
Bir milyon mikroba karşı,
Savaşmada...
İnsanlar, insanlar işte,
Çocuk anaya, kadın erkeğe doğru.
İşte milâttan sonra yirminci yüzyıl,
Eller ekmeğe doğru..

taş adam

Biz taş adamlarız,
Mermerden oydular bizi,
Siz taş olmadınız, bilmezsiniz,
Bilmezsiniz halimizi

Taş olmayı düşünün,
Düşünün ayaktasınız,
Yoruldunuz oturun artık,
Oturamazsınız.

Yaşaması kolay mı sanki,
Taş olsanız anlarsınız,
Milâttan önce - milâttan sonra
Yapayalnız.

Bu gök yüzü de ne, bu yedi renk
Düşünmediniz, hele taş olmadınız,
Bir çekim hava, bir yudum su da ne
Taş olsanız, anlardınız.

deli dünya

Bu dünya deli dünya
Deli olmasa döner mi

ansızın

Yeşilini yollamış ağaç
Ayva sarısını yollamış
Çocukluğumu yollamış ansızın
Dokuz yüz otuz altı senesi,
Evvel zaman içinde
Harb olmamış.

üçüncü kişi

Şimdi bir ekmeği böler üç kişi küremizde
Dağlardan üç ayrı su kaynar, o türlü
Karanlıkta bir çift göz arkamızı kollar,

Bir tüfek atılır, ikimiz ölürüz,
Bana mısın demez öteki,
Soyut aslında.

ekmek elleri

Yirmi kulaç aşağıda, kulaklarım o sesleri duyarsınız
Yer altı güneşi var ya, bakmayın, ısınma güneşi değil o
O kayalar mı, günlerinizi yer de, bana mısın demez açıkça
Toprağımı gördünüz, elbette gülme gözleriniz olacak
Elbette sesler azalacak, arada bir iki taşa vuracaksınız
Gazı bitti lâmbanızın,ama yaktınız mı, güme gittiniz
Yirmi kulaç aşağıda, yerin elleri canlı, yerin elleri bakınız
Kara kan damarıdır o zonklayan, avuçtur o kaskatı
Ama nerde kömür, ama nerde sizin ekmek elleriniz,
Yerin elleri canlı dedim de, inanmadınız.

Yirmi kulaç aşağıda, bırakın o taşı, sünger içindesiniz
Bakmayın o midyeler insana, tuzlu bakar oldumolası,
Yosunlar oldum - olası koyu düşer, aldırmayın olur mu?
Ne de mavi değil mi, koskoca gözler, uyku gözü değil
Ondan uyku balığında, kapanma gözü yok
Soluma göğü değil o mavi, size göre değil o
Yirmi kulaç aşağıda, süngerdir o maviyi solunuma yetkili
Suyun elleri dipdiri, suyun elleri canlı, suyun elleri bakınız
Ama nerde sünger, ama nerde sizin ekmek elleriniz,
Suyun elleri canlı dedim de, inanmadınız.

ay ışığı sonatı - birinci şiir

Bütün ışıkları söndürdüm
Ardına kadar açtım penceremi.
Nasıl beklediğimi bilirsin
Unutma, e mi?

Bir beyaz kedi gibi gel pencereme
Öyle sessiz gir içeri.
Yalnız oturamıyorum artık,
Sıkılıyorum geceleri.

Bir kilim ser odama, dört köşeli
Üstünde asma yaprakları olsun;
Dost yüzlü gölgeler içinde,
Misafirim olursun

maden ocaklarında silikozkırımı

İlkin zorla toplayıp soktular madenlere
Yoksul ve kimsesiz ve topraksız köylüleri

Yıllarca sürdü yokluk gitti delikanlılar
Çokları sevinerek iş etti madenleri

Döndü üç beş kuruşla Şile'den Artvin'e dek
Taşındı Zonguldak'a Karadeniz illeri

İki ölüm yaşandı yer altında yıllardır
Birisi grizuydu silikozdu diğeri

Karadeniz'in yoksul topraksız köyleri
Kazdılar kayaları kazdılar kömürleri

Ve giderek taş etti yutulan taş tozları
O canım ciğerleri o canım ciğerleri

Sonunda bile bile boğuldu silikozlu
Bırakıp arkasında taptaze gelinleri

Koşullandırılmıştır insanoğlu yazgıya
Çaresizdir elleri ağıtlanır dilleri

Ama suçlular açık sürdürür eylemini
Kör olsun Zonguldak'ın kömür işletmeleri

tarzı kadim üzre

Kuzey doğu kıyılarında burası
Ufak mı ufak bir karadeniz ilçesi
Şirin mi şirin yeşil mi yeşil
Etrafı çepçevre fındık bahçesi

Bir içine kapalı bir içine kapalı
Kapısı bacası penceresi yok
Bir kız ipince bir kız esmerimsi tatlı
Sevildi miydi çaresi yok

Bir İlhan acaib bir İlhan
Sevdi mi başkası yok
Ve bir aşk tarzı kadim üzre
Şakası yok

acının uçları

Bir yasak anlam ürkek anılarda
En çakıllı kumsallarıdır yazın

Bir kadın gelir ağustos ortası
Bir yağmur yağar sanırım ansızın

Bir kuş en ilkel çığlığı yeşilin
Aşk en güzel dalı ağacımızın

Bir şey var ki kesip atılamıyor
Anılar uçlarıdır acımızın

kasım soruşturması

Yatar uyursunuz kan akşamlarda
Uyanırsınız ki daha kırmızı

Yasaklanmış içe dönüklüğünüz
Çünkü keskin usturaların ağzı

Neden akla gelir de kendi gelmez
Eski kasım avlularına bazı

Ve neden ah ederiz ara sıra
Bir cam kesmiş gibi parmağımızı

yakın ölüm

Çok alışık bir yüzle gelir ölüm
Çok alışık bir yüzle yakın çekim

Örneğin seksenli yıllarda gelir
Örneğin bir eylül ya da ekim

Ne üstün başarılı bir ozandım
Ne de üstün başarılı bir hekim

Tek başarım ölüm olur alemde
Bu en güzel dizem olur nitekim

eski sesler eski kulaklarda

Gelibolu kadı iskelesi çocukluğum
Teneke kayıklarım yelkeni bezden
Boğazda balta burunlu gemiler
Kimbilir şimdi hangi denizlerde
Kimbilir şimdi nerelere gider

Eski sesler en eski gramofonlarda
En eski plaklarda Sadettin Kaynak
Eskiden daha da güzeldiler
Kimbilir şimdi hangi kulaklarda
Kimbilir nerden aklıma geldiler

baştan kara yelkenli

Bu kumsal olağanüstü bir aşk
O köpüklerden ince bir kız
Ben otuzyedisinde bir gemi
Bu kıyıda bırakın beni
Bu kıyıda bırakın beni

giderayak

Çok eski bir şaldır nar çiçekleri
Dal uçları yağmurla yıkandıkça

Bir horozdur çok kavgacı ve hırçın
İçimizde bir şey tutsaklandıkça

Belki de şimdi yıllar ötesinde
Buğulu bir erguvan saklandıkça

Giderayak bizim için de belki
Daha tatlıdır aşk yasaklandıkça

gece yağmuru

Bir yağmur yağıyor gecelerime
Afrikalı bir yağmur gibi kara
Yapışmış işlemiş rezil bir yara
Kapkara bir leke gibi derine
Bir yağmur yağıyor gecelerime

Bir yağmur yağıyor gecelerime
Kuşansam umudu kuşanmasam da
Yeşil ve kara bir yılan masamda
İşler zehir acısı ciğerime
Bir yağmur yağıyor gecelerime

Bir yağmur yağıyor gecelerime
İnsana varan yollar yasaklanmış
Utanıp insanlığından saklanmış
Bir gölge gibi geçiyor yerime
Bir yağmur yağıyor gecelerime

Bir yağmur yağıyor gecelerime
Hani özgürlüğe varan kavgalar
Rezil bir it rezil it gibi dalar
Öfke bir bir işler hecelerime
Bir yağmur yağıyor gecelerime

ilhan kafiyesi ile biten gazel

Boyuna bir şeyler unutuyoruz
Yola çıkacakmışız gibi her an

Akla kara gelgitinde yitiyor
Üzerine titrediğimiz zaman

Son günlerin pişmanlığı da zor
Boşa gitmiş hissiyle dolar insan

Dur desek de durmaz deveci sağır
Yükünü sardı sarmaladı kervan

Elimizden bir şey gelmiyor eyvah
Hay ile huy üzre gidiyor İlhan

düşlerin gideri

Çok eski bir güvercindir uçurtma
Ki takılır anıların teline

Ve ne kadar örtülse de pencere
Sanılır ki tülde biri var yine

Bir acıyı bütünler saksıda gül
Yenisini koymak için yerine

Ve zorla verilir sonunda ömür
Çok eski bir düşün giderlerine

hüznün dönencesi

Bir hüzün ki yaşlı ve yorgun gelir
Bilmem ki kaçıncı gelişidir bu

Sanki bir yolcuya dökülen sudur
Birinin gurbete gidişidir bu

Kutsal bir öykünün gizemi gibi
Belki çok ölümsüz bir dişidir bu

Belki bir afrodit esmer afrodit
Ve belki de bir şeytan işidir bu

Bir hüzün ki yaşlı ve yorgun gelir
Bilmem ki kaçıncı gelişidir bu

zor akşamlar

Çok sarılı bir ağustos ortası
Bir dere denizi çağırmaktadır

Bir özlem büyümekte ara - sıra
Bir yumak boyuna sarılmaktadır

Yeşile boyanmakta dal uçları
Her ilk yazda seviler ayaktadır

Gittikçe daha zor akşam üstleri
Bir saç hiç durmadan ağarmaktadır

yıldız ekimi

Bir ağaç sökülür bir adam gider
Bir çok şeyler kopar gibi yerinden

Çok uzakta bir çiçek düşer yere
Uzun bir havadır kendiliğinden

Bir yıldız düşer bir istek belirir
Biri bir şey mırıldanır derinden

Buğday ve mısır ve susam ve yıldız
Ne kalır elde ürettiklerinden

eski bir uçurtma

Geçmiş anıların duruşmasıdır
Eski pencereler önünde hüzün

Biraz aralansa rüzgarla kapı
Dökülür en eski kokusu güzün

Bir gemi gittikçe daha küçük
Yitik anılar ülkesinde yüzün

Hiç gelmese derim aklıma şimdi
Eski bir uçurtma gibi gündüzün

bir mayıs alanlarına uluslar üstü yazıt

Dağ başlarını duman alırmış alsın
Dağlar ayaklanır düze yürürmüş
Yürüsün varsın
Babaları kör kuyularda yattılar
Bebelerin bite kesti saçları
Ellerinde üretim araçları
Ellerinde üretim araçları

Ezilmiş iki büklüm olmuş erkeği kadını
Barut olmada gözlerinde birikim
Seziyorlar ama bilmiyorlar adını
Tozu dumana katacaklar anladıklarında
Dağları yamaçları
Ellerinde üretim araçları
Ellerinde üretim araçları

Bir gün ortalık ağardığında kadını kızı
Kendi türkülerini söyleyecekler alabildiğine
Gelincikler alabildiğine kırmızı
Eşitliğin öyküleriyle süsleyecekler
Kırları kıraçları
Ellerinde üretim araçları
Ellerinde üretim araçları

Ve ne kadarsa başkentleri ne kadar
Ne kadarsa başkentleri yarın
Elleriyle dikecekler anıtlarını
Küremizde bütün ulusların
Küremizde bütün açları
Ellerinde üretim araçları
Ellerinde üretim araçları

gurbette bir köy enstitülü

● Mehmet CİMİ

Köy Enstitüleri kuruluşlarının 50. yılında çeşitli etkinliklerle gündemini sürdürmüşken, bu etkinlikler 51. yılda da sürdü. Böylece yazınımız da içlerinde ödül kazanmış olanlarıyla birlikte birbirinden değerli birçok yeni yapıt kazandı.

Benim görüp ulaşabildiklerimse: Haşim Kanar'ın "Köy Enstitüleri Eğitimde Atılım", Bekir Özgen'in "Köy Enstitülerinde Uygulanan Eğitim Öğretim İlke ve Yöntemleri", Galip Candoğan'ın "Tonguç'un Köy Öğretmeni", M.Asaf Aktan'ın "Uyandırıcı Eğitim Yolunda", Seyfi Koryürek'in "İlkokulcu Öğretmen Gözüyle Köy Enstitüleri", Hayati Tahsin Yılmaz'ın "Son Köy Enstitülü"[1] adlı yapıtlarıdır.

"Son Köy Enstitülü" adlı yapıt ve onun yazarı Hayati Tahsin Yılmaz üzerinde birkaç söz etmek istiyorum.

Hayati Tahsin Yılmaz, 1947'de Köy Enstitüsüne girip 1952'de orayı bitirmiş, bir başka deyişle Köy Enstitüsünün son çıkışlılarındandır.Yapıtına "Son Köy Enstitülü" deyişi de buradan gelir. Köy Enstitüsüne nasıl bir ortamda girip, nasıl okuduğunu, nelere tanık olduğunu açık ve yalın bir biçimde anlatıyor bizlere. Bunu kendinden dinleyelim ilkin:

"1946'da düzen bozuldu. Köye giden öğretmen arkasında devlet babayı bulamadı. Ağası, tefecisi, üçkâğıtçısı, politikacısı karşısındaydı. Köy Enstitüleri kurucuları, yöneticileri, öğretmenleri ağır karaçalmalarla onulmaz acılar içinde bırakılmışlardı. 20 Köy Enstitüsünden 19'unun müdürleri başka görevlere atandılar. Yüksek Köy Enstitüsü kapatıldı. Oradan çıkanlar toptan askere alındılar.

Yukarıda özetlenenlerin hiç ayırdında değildik. (5 yıllık öğrenim süresince de ayırdına varamadık). Bize geçmiş üzerine hiç bilgi verilmedi. "Tonguç" ve "Yücel" adlarını yaz dinlencelerinde özellikle bizi aşağılamak isteyenlerden duyardık. Durumu bilmediğimizden kendimizi savunamazdık.

Bugün kimimiz biraz bilinçlenmişsek, bunu tümüyle okul sonrası ilişkilerimize borçluyuz."

Köyümüzü, köylümüzü kulaktan duyup tanıyanlardan değildir Hayati. Yüzyıllardır boşlanagelen köyden gelmektedir o. Ayrıca babasının da aynı kaynaktan (1938 Gölköy Eğitim Kursundan) gelme bir eğitmen; Atatürk'ün amaçladığı çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkma ülküsüne ilk baş koyanlardan olduğunu, köy çocuklarını utanılası karabilisizlikten kurtarmak için on lira gibi sembolik bir ücretle yıllar yılı yüksünmeden, nasıl uğraş verdiğini, bu kutsal uğraşa bir uçtan oğlunu da yönelttiğini (gerçi Hayati ben ben diye şımarıp öne çıkmıyor) az çok gene bu yapıttan çıkarıyoruz biz.

O eli öpülesi eğitmenler üstüne Tonguç'un en yakın düşün arkadaşı Sabahattin Eyuboğlu'nun ileri sürdüğü: "... köylere Cumhuriyetin tek sözcüsü olarak ve köylüye nasıl seslenilebileceğini bilerek gidiyordu. En az bilgi edinmiş eğitmen bile köye elbet imamdan daha fazla ışık götürüyordu. Üstelik kendiliğinden bir iş eğitimcisi, bir üretici eğitim uygulayıcısı..." yargısının doğruluğunu, böylece bir kez de birlikte görüp, inanıyoruz.

Hayati Tahsin Yılmaz'ın doksanaltı sayfalık yapıtında elli sekiz ara başlık var. Değindiği her konuyu bugüne dek pek benzerine rastlamadığımız bir biçimde otuz dört yazarımızdan da alıntılar yaparak, onların görüşlerine yer vererek daha bir inandırıcı olarak çıkıyor karşımıza.

Bir ara sözü; Köy Enstitülerinin 1946'ya dek geçen zaman dilimi içinde öğrencileri özgür okumaya yönlendirme gerçeğini çağrıştırarak: "Enstitüde doğru dürüst bir yazın öğretmenimiz olmadı. Sanırım bu yüzden bizim ensittüden yazar çıkmadı." diye, hayıflanıyor Hayati.

Bu konuda böylesine hayıflanmaya gerek yok bence. Arkadaşlarından bugüne dek adı ünlenmiş kişiler çıkmamıştır belki. Onların arasından yıllar sonra da olsa bir Hayati Tahsin Yılmaz'ın azımsanmayacak bir iş yaptığını umarım söyleyecekler bulunur...

Hayati, büyük bir istekle sarıldığı köy hizmetinden bezdirilip on iki yıldan sonra soluğu yaban ellerde (şu anda İsveç'te) almış gibi görünüyorsa da; o, ülkü bildiği işinden kopmuş değildir. Bunun en somut kanıtıysa elimizdeki "Son Köy Enstitülü" adlı yapıtıdır.

Hayati Tahsin Yılmaz, köye gönül vermiş, o doğrultuda uğraş verenlerle bağını hiç koparmamış. Bu yönde nerede bir yapıt çıkmışsa ona ulaşıp kendini bilemesini ve yenilemesini bilmiştir. Onun şu anda dışarda olduğu, bu yapıtları elde etmede bizlere göre daha da zorlandığı düşünülebilir. Ama kişide aşk olunca; dağlar ne denli uzak, yollar ne denli uzun olursa olsun bunun üstesinden gelindiğini gözlerimizin önüne bir güzel seriveriyor o.

Köy Enstitülerinin geçirdiği evreleri (deneme, gelişme ve gerileme) üçe ayıran, kendisininse bu evrelerden üçüncüsüne rastladığını vurgulayan Hayati, o günlerin gözde; şimdilerin epeyce suyu çıkmış kötüleme yöntemlerinden de örnekler veriyor bize.

Mustafa Yaldır, Gölköy Köy Enstitüsünün müdürüdür. Yolu, Kastamonu Merkez Kahvesine düşer Yaldır'ın. İçerde bir yere ilişir. Orada bulunanlardan kendisine yakın oturan besili, (ensesi kalın) ama kafası aç, iki kişinin Köy Enstitülerinden söz ettiklerinin ayırdına varır. Oraların komünist yuvası olduklarından, kızlara şöyle böyle yapıldığı üzerine koyulaşır söyleşi. Onların dayanaktan yoksun böylesi karaçalmaları ister istemez kızdırır, darlandırır Yaldır'ı. Dayanamaz, söze girer: "Beyler, demindenberi sizleri dinlemiş bulunuyorum. Hep 'miş'li konuşuyorsunuz. Şöyleymiş, böyleymiş. Sanırım sizler hiç Köy Enstitüsü görmediniz. Ben, Gölköy Köy Enstitüsü müdürüyüm. Sizi okuluma davet ediyorum. Gelin, istediğiniz kadar ensittüde kalın, yiyin için. Bakalım anlattığınız durumları okulumuzda bulabilecek misiniz? (s. 88)" der.

Okuma isteklisi "Son Köy Enstitülü"de yukardakine benzer ilginç örnekler bulabilir. Bir de arkadaşlarından Hamdi Akçaoğlu'nun yetiştiği bu okulda yıllar sonra (öğretmen lisesiyken) öğretmenlik yaptığı dönemde benzeri bir karaçalma karşısında; tarih öğretmeninin elinden sestopları (mikrofonu) kaptığı gibi: "Köy Enstitülerinde para babalarına hizmetkâr, ağalara çoban yetiştirilmiyordu..." gibi, bildiği daha birtakım örnekleri keşke bizden esirgemeseydi derim.

Kendisi gurbette, yüreği hep ülkesi için vuran, bizlerle ağlayıp, bizlerle gülen Hayati Tahsin Yılmaz'ın "Son Köy Enstitülü"sü doğru gözlemlenmiş, sıralanması, içeriği güzel, abartısız bir yapıt. Pek çoğumuzun bu yapıttan öğrenecekleri var.

Verdiğin emek boşa gitmedi Hayati. Eline diline sağlık. Senden daha başka ürünler beklemek hakkımız olsa gerek.●

(1) Hayati Tahsin Yılmaz, Son Köy Enstitülü, anı / araştırma. Görkem Yayınları, İstanbul, Nisan 1991. (Edinme Adresi: Tahsildar Sokak 5, Küçükpazar - 34460 / İSTANBUL.

atatürk, egemenlik ve dil

● Orhan ÖZDEMİR

Batı'da ulusal diller 16. yüzyılın sonlarında önem kazanmaya başlamıştır. Ulusal diller bu dönemden sonra bilim ve yazı dilinde Latincenin yerini alarak egemen diller durumuna gelmişlerdir. Düşünsel ve bilimsel gelişmeler artık ulusal dillerde işlendiği için, özellikle İngilizce, Fransızca ve Almancanın anlatım olanakları genişlemiş ve dünya dilleri arasında hatırı sayılır bir düzeye ulaşmışlardır.

Belirtmek gerekir ki, Atatürk'ün gerçekleştirdiği devrimler de, 16. yüzyılda başlayan ve 1789 Fransız devrimi ile olgunlaşan 'Batı düşüncesi'nin Türkiye koşullarında yeniden yaratılmasıdır. Atatürk'ün gerçekleştirdiği devrimlerden yazı ve dil devrimlerinin, Türk aydınlanmasında ve ulusal bilincin kökleşmesinde önemli bir yeri vardır. Çünkü, aydınlanmanın ve ulusal bilince erişmenin yolu dilden geçmektedir. Atatürk, "Egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur" derken, bu düşüncenin Türk ulusuna ulaşması için, Türkçenin de egemen dil olması, yazı dili ile konuşma dili arasındaki uçurumun kalkması gerektiğine inanmıştır. Osmanlıca ulusal bir dil olmadığı gibi, kolay anlaşılır bir dil de değildir. Arap Abece'si Türkçeye uymamaktadır. Bu nedenlerle Atatürk, önce yazı devrimini, sonra da dil devrimini gerçekleştirmiştir. Atatürk için dildeki bağımsızlık ulusal bağımsızlıktan ayrı düşünülemez. Bu konuda şunları söyler:

"Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk ulusu, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır."

Atatürk, Türkçenin salt yabancı diller egemenliğinden kurtarılması gerektiği düşüncesi ile yetinmemiş, Türkçenin işlenip geliştirilerek dünya dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe eriştirilmesi gerektiğini de önemle belirtmiştir. Bu amaç için Atatürk, 1928 yazı devriminden ölümüne kadar Türkçenin arılaştırılması ile uğraşmıştır.

Sonuç: Ülkemizde Eğitim Politikası ve Yabancı Dil

"Dilin gittiği yere o dilin edebiyat ve düşüncesi de gider"[27], görüşüne katılmamak olanaksız. Egemenlik ilişkileri söz konusu olsa bile, bir başka dildeki düşüncelerden esinlenilebilir. Batılı ülkelerin Osmanlı Devleti üzerindeki her türlü egemenlik çabalarına, sonra da onu paylaşmalarına karşın, Batı dilleri, özellikle Fransızca, Batı kültürünün tanınmasına aracılık etmiş, Batı'daki yazın örnekleri ülke içinde de verilmeye başlanmıştır. Bu türde çabalar, ulusal bilincin gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Batı'nın Osmanlı Devleti karşısında üstünlük sağladığı dönemlere rastlayan Batı dillerine yöneliş, devletin tutarlı bir eğitim politikası oluşturamaması yüzünden; Batı'daki düşünsel, bilimsel, teknolojik ve ekonomik gelişmelerin özü kavranamadığından, beklenen sonucu vermemiştir. Demek ki, dilin gittiği yere o dilin edebiyatının ve düşüncesinin de gideceği görüşü, kendiliğindenci bir anlayışla ele alınmamalıdır. Romalı seçkin bir kesim Yunanca öğrenmişse, daha sonra Latince Yunancayla aynı düzeyde anlamsal yüksekliğe çıkarılmıştır. Latince ve Yunanca ile antik çağın kültürünü inceleyen Batılılar da kendi ulusal dillerine yönelmişlerdir. Oysa Osmanlıların, yabancı dillerin egemenliği karşısında Türkçeyi geliştirmek gibi bir eğilimleri olmamıştır. Ancak Tanzimat dönemi aydınları, yeterli olmasa bile, Türkçenin yabancı dillerin egemenliğinden arındırılması gereğine inanmışlardır. Türkçe, Atatürk'ün dil devrimiyle Türk ulusunun resmi dili olmuştur.

Atatürk, Türkçenin işlenip geliştirilerek, dünya dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe eriştirilmesi gerektiğini önemle belirtirken, bugün 'Türkçe bilim dili değildir' gibi savlar ileri sürülebilmektedir. Ardından da bir yabancı dilde öğretim önerilmektedir. Bu durum tezimiz açısından da başka bir dilin egemenliğini benimsemek anlamına gelmektedir. Bugün 132 Anadolu lisesinde, kimi özel okullarda ve birkaç üniversitede bir yabancı dilde öğretim yapılıyor olması, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 1983 yılında hazırladığı bir raporda belirttiği gibi, sömürge devletlerdeki durumu anımsatmaktadır. 12 Mayıs 1989 günlü Cumhuriyet gazetesi'nde belirtildiğine göre, raporda, fen ve matematik derslerinin anadili yerine yabancı dillerde verilmesinin "sömürge devletlerde" gözlendiği vurgulanmaktadır.

Yabancı dil öğretimi, ulusal eğitimin dışında kendi başına bir olgu olarak ele alınamaz. Eğer Türk Milli Eğitimi'nde sorunlar üstüste yığılmış durumdaysa, Milli Eğitim'e değişen bakanların kişiliklerine göre yön verilmeye çalışılıyorsa, bunlara bağlı olarak yabancı dil öğretim / öğreniminin de daha şimdiden amaçları belirlenememiş demektir. Bu ve benzeri sorunlardan dolaysız olarak yabancı dil öğretimi / öğrenimi de etkilenecektir.

Yabancı dilden önce, öğrencilere anadili bilincinin verilmesi zorunludur. Yabancı dil öğrenmede başarı, anadilinde belli bir olgunluk düzeyine erişmiş olmaya bağlıdır[26]. İlköğretimden başlanarak öğrencilere düşünmeyi, sorgulamayı öğreten bir program uygulanması gereklidir. Bu gerçekleştirilmezse, öğrenci neden yabancı dil öğrenmesi gerektiğini kavrayamayacaktır. Bugün üniversite öğrencileri bile yabancı dilin önemini yeterince kavrayamamaktadır. Ayrıca anadilinin kurallarını bilmeyen öğrencinin yabancı dil öğrenmesi zor olmaktadır.

Ulusal eğitimdeki aksaklıklar, aşağıdan yukarıya doğru köklü çözümlerle giderilmedikçe, tepeden inmeci bir yaklaşımla kurulan ve yabancı dilde öğretim yapan ne Anadolu liseleri, ne de üniversiteler Türk bilimine ve yaratıcılığına beklenen yararı sağlayabilir. Yabancı dilin en önemli amacı, anadiline işlerlik kazandırmak, anadilini geliştirmek, çağdaş bilgiyi anadilinde kullanabilmek olmalıdır. Egemen ulusların dillerinin yayıldığı, birçok geri kalmış ülkenin resmi dili olduğu bir dünyada, zaman yitirilmeden Türkçeye gereken önem verilmelidir. Yabancı dilin günümüzdeki önemi yadsınmamakla birlikte, özellikle öğretim alanında her-hangi bir yabancı dilin öğretim dili olarak Türkçe üzerinde egemen olmasına izin verilmemelidir.●

- bitti -

26- Vygotsky, L.S. Düşünce ve Dil, Kaynak Yayınları, İstanbul.

27- Erim, M. Latin Edebiyatı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1987.

ahmet can bali öğretmenimizin ardından

● Ahmet ÖZER

Kimi kentlerde, kentle adını özdeşleştirmiş kişiler vardır. Zaman içinde çeşitli konularda, yapılması söz konusu önemli görevlerde bu kişilerin adı birden öne çıkar. Alanında önemli bir kimlik oluşturan bu kişiler, bir başka alan için bir yerde bilirkişi görevi görürler. Her dönemde, özellikle çıkmaza sürüklendiğimiz bir zaman diliminde bu kişilere daha çok gereksinim duyarız.

Ahmet Can Bali'den söz etmek istiyorum.

Bizim kuşak **'tarih öğretmenliği'** kavramının geçtiği her yerde iki önemli adla iç içe oldu. Biri kuşkusuz sevgili öğretmenimiz Aliye Aşırbaylı'dı. Aliye Hocahanımla ortaokul yıllarından yüksek öğrenimimizde geçen yıllarımıza değin sanattan kültüre uzanıp giden bir **"insanlık dersi"**yle yoğrulmuştuk. **Ahmet Can Bali** de böyle değerli bir öğretmenden Trabzon Lisesi'nin altın yıllarında gerekli **"feyz"**i almış bir ünlü eğitimciydi. Yıllar onları aynı okulda görev gereği bir araya getirmişti. Bu görevleri sırasında nice insanlar, bu kaynaktan kana kana bilgi yudumladılar. Aliye Hocahanım'dan sonra (ölümü 27 Mart 1981) Bali hocamızı sanki bu alanda tek kalmış bir kişi olarak görmüşüzdür hep. Nitekim son on yıl, gerçekten alanında bir nefer gibi oradan oraya koşmuş, verilen her görevi en iyi şekilde yerine getirmek için deyim yerindeyse canını dişine takmıştır.

Elinde sürekli taşıdığı siyah renkli bir çantanın içine zaman zaman bakardım. Notlar, yazılar, gazete kesikleri, fotoğraflar, fotokopiler bir türlü sistematik bir yönteme ulaşmadan hep dağınık dururlardı. Yapacak çok işi, yazacak çok yazısı, anlatacak çok konusu vardı. Selçukludan Osmanlıya akıp gelen kültürel birikim onda bir ayıklama olmaksızın hep yaşam bulmuştu. O, Fatih'i ortaçağı yıkıp yeniçağı açan bir komutan olarak ne denli sevmişse, Atatürk'ü de aynı duyarlıkla sevmiş, her iki konuda da elinden geldiğince yıllar boyu seri konferanslar vermeden geri kalmamıştı. Böylesine görevler için kimi zaman hasta yatağından kalkmayı da sağlığını tehlikeye atarcasına önemli bir görev saymıştı.

Şöyle geriye baktığımda öldüğü günün ertesinde 3 Ekim 1991 günü **Fatih Eğitim Fakültesi** önünde yapılan saygı töreni görüyorum. Özgeçmişi anlatılıyor. Liselerde, öğretmenokullarında görev yaptığı yıllar dile getiriliyor. Kimi ortak kitapların yazılmasında aldığı görev belirtiliyor. Tepemizde sımsıcak bir güneş, saygı duruşundayız. Kafamda binlerce düş. Yaşarken bu insanlara ne denli sahip çıkmışız? Emeklerini ne denli değerlendirmişiz? Yazdığı her şeyi alt alta neden getirememişiz? Bütün yazdıklarını bir kitapta neden toplayamamışız? Verdiği konferansların uçup gitmesini neden önleyememişiz?

Geçen yıl, 15 Eylül, bu yıl ise 24 Şubat günlerinde Trabzon için iki önemli konuda düzenlenen panellerde birlikte görev aldık. Özellikle 15 Eylül gününde son derece özgün bilgilerle izleyici karşısına çıkmak için aylar süren hazırlıklarımız oldu. Bu hazırlıklarda Sevgili Şevket Çulha ile değerli öğretmenim Rasim Şimşek de bulundu. Hayatın akıp giden nice günleri içinde, hep bu konuyla yoğrulduk. 1924 yılından 1930'a, ordan 1937'ye Trabzon'a onur veren Atatürk, neler görmüş, neler yaşamıştı. Kurtuluş Savaşı'nda yurdu kurtarmak için çıktığı Karadeniz'de el verdiği insanlar beş yıl sonra ona nasıl kucak açmıştı. Bütün bu ayrıntılar izleyenlere bir büyülü ortamda sunulmuştu. Ahmet Can Bali gerek o gün, gerekse Trabzon'un kurtuluş günü olan 24 Şubat'ta yıllardır konuşmaya susamış bir insanın geçmişten günümüze dağarcığındaki tüm bilgilerini büyük bir heyecanla aktarmıştı dinleyenlere. Şimdi bu iki önemli günün yanında Trabzon'un fetih gününde gözler yine onu arayacak. Nice kişi eline aldığı kutlama belgesinde onun adını görememenin üzüntüsünü yaşayacak.

Ahmet Can Bali (1929 - 2 Ekim 1991)
(Soldan Sağa) Ahmet Özer, Şevket Çulha, Ahmet Can Bali, Trabzon, 15 Eylül 1990.

Yazdığı gazete ve dergi yazıları kim bilir ne kadardır? "Trabzon'dan Atatürk'e" adlı kitapta yer alan incelemesi ile "Atatürk'ün Trabzon Konuşmaları" adlı kitaplarda yer alan iki imzadan biri (diğeri Rasim Şimşek) olmanın ötesinde tarihin derinliklerinde kalan kaç konuda neler üretti, bunlar nasıl günyüzüne çıkarılabilir? Ders notları, oluşturduğu teksirler, anma ve kutlamalarda yapılan konuşmalar, Atatürk yılı nedeniyle verilen bir dizi konferans ve Trabzon Belediyesi Kültür Kurulu üyesi olarak yaptığı görevler nasıl yan yana getirilebilir hep bunları düşünüyorum.

Yaşarken bir değerli insanın bütün ayrıntılarıyla özgeçmişini yazmayı ne zaman, nasıl öğreneceğiz?

Ahmet Selim Teymur öldüğünde yazdığım yazıda birkaç sanatseverin adını vererek başsağlığı dileğinde bulunmuştum. Şimdi böyle bir yazıyı yazarken bu dileği tüm bir kente yaymak istiyorum. Tüm Trabzonluların başı sağolsun.

Ürettiği nice yazının,edindiği nice belgenin, adı okur yazara çıkmış nice cahillerin elinde yok olmasından acı çektiğine çoğu kez tanık olmuşumdur. Ölümünde bu durumun oluşturduğu gerilimin az mı payı vardır?

Sevgi - saygı bağlamındaki dostluğumuzda, yaptığımız nice tartışmanın da bir güzellik taşıdığı inancıyla saygılar sunuyorum sevgili hocam.●

vahit efendi

● Necati MERT

Canım öyle sıkkın kil En yakınlarım: evim, eşyam, karım, çocuklarım bile yük oldular. Bütün gece ezim ezim ezildim. Nasıl kalktım, nasıl giyindim bilmiyorum. Vurdum kapıyı, sahanlıktayım. Onca katı, onca basamağı adımlar, atlar ya da düşer gibi değil, kayar gibi indim. Ne bir ses duydum, ne bir kimseye rastladım. Tek başıma tükettim yolları. Ve apartmanın sağır kalabalığını tepip dış kapıya indiğimde sokağın kör sabah yalnızlığıyla yüz yüze geldim.

Saat kaçtı acaba? Koluma baktım, saatimi almamışım. Belki mendilimi, paramı, anahtarlarımı da. Serinliği duydum sırtımda. "Yaşasın, kendime bile yük değilim. Kendimden uzakta, kendimde bile yalnız ve pardösüsüzüm!"

Öyle mi dersin?

Çöpçüler apartmanın önündeki rezil varili boşaltıyorlar, hiç küfürsüz. Tanıyorum çöplerimizi. Selam mı vereyim, kayıtsız mı kalayım?.. Düşünene kadar arayı açtım zaten... Otel kâtibi hiç uyumamış gibi... Kapı önünde esniyor. Beni görünce utanmışça!.. Köşeyi dönerken belediye otobüsüne rastladım... Direğin altında işçiler. Kendime güç yol buldum, sürünerek geçtim yanlarından; öyle kalabalıklar... Berber Nazmi, Arnavut aşçı, Kahveci Kenan dükkân açmış, siftah da etmişler... Az ötede aydınlık bir yer daha... Her öğün ekmeğini yediğim fırın... Hepsini bir bir geçtim.

Borçlu olduğunu bilmek gerekli ama borç ödemek kolay değil.

Yalnızlığıma sığındım.

Kent istediği kadar kalabalıklaşsın! Otobüsler, bulvarlar, stadyumlar, pazaryerleri, çarşılar, pasajlar, mahkeme salonları, okullar dilediğince dolup dolup boşalsın! Bu kalabalığın bütün doğurduğu nihayet boy boy ve istisnasız her yaşta yalnızlıklardır.

Sinemanın oraya geldiğimde çocuklar gördüm. Önlüklü, kurdeleli, sırt çantalı. Hepsi de aynı yöne gidiyorlar ama şimdiden yalnızlar. İkisi üçü bir arada giden yok gibi. Gidenler de düşmanca itişip kalkışmakta, çanta savurup saç çekmekteler karşılıklı. Çocuk yüzlerde erkekçe kaş çatmalar, kadınca somurtmalar, yani yaşlı yaşlı yalnızlıklar.

İzledim onları!.. Yalnızlıklarını!.. Neden?.. Yalnızlıklarında kendimi mi bulurum ki?..

Okullarına vardığımda bitti serüven.

Bende okudum bu okulda. Ne önlüklerimiz yeniydi bizim, ne de sırt çantalarımız vardı. Nerede renk renk kitaplar!.. Harfi, heceyi, okumayı alfabeden söker, karatahta ile ak tebeşir arasına yeteneğimizi aşan renkler sıkıştırmaya çalışırdık.

Aynı öğretmenlerde değil, ama aynı okulda okuduk onlarla. Şimdi de çocuklarım okuyor. Bizden onlara çok şey değişti. Ama...

Yalnızım. Çocuklarıma, annelerine, evimize karşın yalnızım. Onlar da herhalde.

Kaç kez gidip geldim o yolda o sabah! Her sürgüne, her filize, her büklüme eğildim. Sanki rüyamda bahçıvanların pirinden biri dolu içmiş gibi sabırlı, gayretliyim. İşittiğim bir sesin, gördüğüm bir tanışın ardından anılara sürüklendim; suladım onları, boylandırdım, çiçeklendirdim.

Açılmadık dükkân, işbaşı yapmadık

sökün etti hüzün

Talat AVCI

suların kuruduğu kuyulardan
sökün etti hüzün
umudun mavi göklerine
ufukta katran karası

suların kesildiği kentlerden
sökün etti hüzün
Yağmura gebe bulutlara
sarnıçta dol sarası

suların bulandığı kıyılardan
sökün etti hüzün
atardamar ırmaklara
yürekte bıçak yarası

insan kalmadı. Önümüz apaydın oldu, güneş yükseldi, ortalık ısındı. Meğer yalnızlık düşmanı ne çok kuruluş varmış; ad ad gözüme girdiler o gün: Sendika, dernek, kooperatif, birlik, şirket...

Cami avlusunda buldum kendimi birden. Musalladaki tahta tabutla karşılaşınca ayıldım. Üstü örtüsüz, ayetsiz; çevresi tenha bir tabuttu. Avludaki tek tük insanlara baktım... Hepsi de cami adamlarıydı. Bu cenaze için camiye gelmiş birine, avlunun yabancısadığı birine rastlamadım. Kimdi, kimin nesiydi bu ölü? Kadın mı, erkek mi, o bile anlaşılmıyordu.

Cami kadar yaşlıca birine sordum.

Elini te oradan dercesine uzattı.

Dönüp baktım! Bizim ev, bizim apartman. Karım mı acaba? Aman Allah'ım! Hem habersiz,hem vakitsiz. Bütün balkonları taradım gözümle. Hepsi boş, bomboş. Balkona çıkma yasağı var sanki. Yalnız birinde, altımızdaki dairenin balkonunda kurumaya asılmış geniş bir çarşaf titrek ve kesik kesik çırpınmakta.

Vahit Efendi mi yoksa?

Baş sallıyorlar, evletleyen. Sabaha karşı ölmüş, kuşlukta yıkamışlar... Namazdan sonra da demek gömecekler.

Şaşırıyorum. Ölümüne değil, yalnızlığına, sessizliğine. Yaşını almıştı zaten. Ama böyle yalnız, böyle sessiz! Ne ağlaşmalarını duyduk gece üstlerinden; ne de kapılarının önünde eş dost ayakkabısına rastladım, sabah evden çıkarken. Teneşiri nereye koydular, adamı nasıl yıkadılar, tabutlarken başında kim vardı, duaya kimler katıldı? Kestiremiyorum!.. Düşünemiyorum!..

Şimdi de öyle. Kimse yok bizim apartmandan. Ne karşı dairedekiler, ne alt katların insanları. Sinemacı, bankacı, emlâkçı, şirket yetkilisi... Hiçbiri, hiçbiri. üst kattakiler de. Ben bile düşünüyorum, ne yapsam, diye.

İnsanın, cenazesine katılması olur şey mi?

İlahi Vahit Efendi! Fırının karşısında bir yerde, tam da şimdi dev inşaatın yükseldiği yerin bitişiğinde; baraka mı, büfe mi, evden bozma mı olduğu ilk

(Desen: Rasim ÇUBUKÇU)

bakışta anlaşılmaz bir dükkânda öteberi satardı. Ne mi? Ne sattığını kendisi de bilmiyordu ki!

Teki yitip gitmiş sandaletler, iskarpinler. Renkleri birbirine uymayan çizmeler. Bijon anahtarları, bujiler, levye takımları, stop lambaları. Sarısı kırmızıya, kırmızısı mora karışıp renk olmaktan çıkmış toprak toprak boyalar. Yağlıboya fırçaları. Onların yanındaki rafta deser desen parça kumaşlar. Etiketi düşmüş, Yeni mi, Altınbaş mı oldukları şıppadak anlaşılmayan dolu dolu şişeler, rakılar. Paket paket un. Tavandan sarkıtılmış, kalpakları kırılmış avizeler, jantları paslanmış bisikletler, sazı kırık, terazisi bozuk uçurtmalar. Dükkânın gerisinde hurda demirler, cam kırıkları. Camekânda, çekilişi yapılmış milli piyango biletleri. Masa üstünde tel sepette yumurtalar, birkaç eski yazı kitap.

Bunca uyumsuzluk yeterli değilmiş gibi, Vahit Efendi'nin önünden kışın mangal, arkasından da yazın vantilatör eksik olmadı. Ama ne vantilatörü dönerken gördüm, ne de üstüne kapanıp kümbetlenmesine karşın mahgalını yanarken. Onlar düşsel dönüşler, için için yanışlarda Vahit Efendi'yi yel edip üfürdüler, kül edip savurdular. Düşmanlıktan değil. Vahit Efendi cezbe-yi Hakk'a tutulup tarikata sığınmış, şeyh de onu bildiği gibi yapmıştı.

Birgün yanına uğradım. Hiçbir şeyin eşi eşine, dengi dengine olmadığı bu dükkânda, bu yalnız adamı rahatsız ediyor muyum, diye sıkıntılı sıkıntılı oturdum. O da geldiğime pek sevinmedi. Konuşacak onca derin konuya, yüzlerce günlük olaya karşın yüz yüze bakıştık. Sigara tutmadı, çay da söylemedi. Gelen giden olsa, hareketli bir alışveriş yaşansa neyse! Deseler ki kele merhem bu dükkânda, keller bile dönüp bakmayacak; öylesine göz doldurmayan, öylesine kıvılcım çakmayan, öylesine silinmiş bir dükkân.

Hep merak ederim Vahit Efendi, para kazandın mı sen hiç?

Meğer adamın sustasına basmışım, kepenk kepenk açtı içini.

Ne gezer beyim! Para kazanmak kim, biz kim! Hep yitirdik. Bizim orada şimşiri ele alırlar da cam kıyısıyla, çakı burnuyla, orasından burasından tütün tütün kıyarlar. İnce ince kıyışlardan nereye varılır ki demeye kalmadan sapı ortada bir kaşık düşer eline. Allah'ın işine bak! Şaşma beyim! Öyle kıyıldık bizde! Dedeme dedesinden kalan Osmanlı toprağı, ondan babama, babamdan da bana kaldı. Oma hep ufala ufala. Denize dayanırmış vaktiyle toprak. Sonra nehirle sınırlanmış. Ben bildiğimde, nehir bizim topraktan gün boyu uzaktaydı. Çocuklarımınsa bir saksılık bile toprağı yok. Eridiğime yanmam da, onca kıyılıştan sonra kaşığa da dönemeyelim ona yanarım.

Hep yitirdik beyim! Dünya mal var şu dükkânda. Giriş fiyatlarıyla bile epey toplam tutar. Ama hepsi yitik sayılır. Neden?.. Hanidir elimdedirler. Yok pahasına satıyorum, öyleyken alan da yok, soran da. Toprak yeşiliyle yoğurulduk biz, kentlinin beton grisini çekemiyor, alıcı edemiyoruz.

Hep yitirdik beyim! Kendimizi de. Bütün halatları kopardım. Hiçbir iskeleye yanaşamayacağım artık. Bu yitik kunduralar, paslı jantlar, terazisiz uçurtamalar, hurda demirler arasında zehrini içinde taşıyan akrep gibi yaşıyorum.

Hep yitirdik beyim! Karımızı da.

Beyim, kent, sığınana değil kentliye aitmiş!

Hatırlıyorum, kavgalarını duymuştuk bir gece. Hatta aydınlığa bakan odamızın penceresinden evcek dinlemiştik de. Kent görgümüz vardı, perde gerisine gizlenmeyi boşlayamazdık elbette. Koyu ciğer ya da yanık et kokusu gibi yükseliyordu kavga.

Neden getirdin beni buralara? Herkes göçüyor diye bizim de göçmemiz gerekli miydi? Toprak verimsizleşmiş, hayvanlara kıran mı girmişti? Onca toprak satıp savıp başımıza ölmeden taş dikmek Azrail'den daha canalıcılık değil mi? Ne komşuluk var bu taş binada, ne düşmanlık! Dövüşte miyiz, barışta mıyız, anlaşılmaz! Bir yığın sağır yaratık! Bütün bildikleri merdiven inip çıkmak! Yaşamıyorum ben burada, işkence çekiyorum! Kuyu başını, avlu boyunu, mısır çitini, meşe gölgesini özledim! Adiller'in Ayşe'yi, Bekir'in Nazlı'yı ve ötekileri, hepsini arıyorum. Götür beni! Çifte koşulmaya bile razıyım; yeter ki güneşinde tarhana kurutabildiğimiz bizim yerlere götür beni! Yaşamak kendince olmaktır, işkence çekmek değil!

Dalmış gitmişim. Kendime geldiğimde cenaze namazı kılınıyordu.

Ne garip! Yaşamak gürültülü oluyor da ölüm sessiz, tek başına.

Tabut kalkıyor şimdi. Görülen yine tenhalık.

Yoldan geçenler, alışveriş edenler, herhangi bir ölüye, herhangi bir ölüme ilgi duyanlar ve ben yolun iki yanında saf oluyor, selam duruyoruz.

Vahit Efendi geçiyor aramızdan. Bu yalnız, bu sığınmış, bu arkasız adam o mu gerçekten?

Saftan çıkıyorum; tabutunun salından tutup Vahit Efendi'ye omuz vermek istiyorum!.. Ancak, duyuyorum, akamda da, yol boyundaki kıpırtısız kalabalığın ağırlığı var. Haddimi bilip yine yerime dönüyorum.

Vahit Efendi gidiyordu!.. Tek başınaydı!.. Benim ise sokakta hizaya gelişimdi bu!●

evler

● Gülseren ENGİN

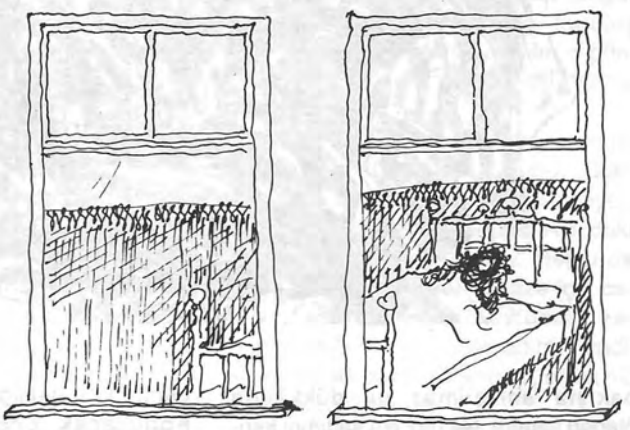

Kapıdan içeri adımımı atar atmaz, ilk gördüğüm şey göz alabildiğine denizdi. O ne güzellikti öyle... Şu anda bile tüm canlılığı ile gözümün önünde. Evin hemen her odasından, mutfaktan bile deniz görünüyordu. Boztepeye tırmanan yamaçta yapılmış bir apartmanın en üst katıydı bu. Emlakçı, kapıyı açar açmaz denizle burun buruna geldim. Odaları dolaşmayı unutup pencereye koştum. Yamaçtan aşağı doğru uzanan evler, sahil yolu, liman ve Trabzon'un bir ucundan diğerine kadar tüm sahil şeridi görünüyordu pencereden. Pırıl pırıl aydınlık gün denize vurmuş, ışık ışık yansıyordu odalarda. Düşlerimdeki evdi burası. Sevinç içinde odaları dolaştım.Arkadaki küçük odaya girdiğimde, pencereden görünen yemyeşil yamaçlar selamladı beni.Evin deniz görmeyen; ama dağın güzelliklerine kucak açan tek penceresiydi bu. Bina, yeni yapıldığından pırıl pırıl, yepyeniydi. Tam bize göreydi burası. Fazla sorup soruşturmadan, hemen ilk ayın kirasını ödeyip tuttum evi.

Ertesi gün kayınvaldemle, yanımıza araç,gereç alıp evi temizlemeye gittiğimizde bir sürprizle karşılaştık. Sular akmıyordu. Alt kata taşınmış bir aile vardı. Gidip onlarla konuştum. Evin ruhsatının alınmadığını, bu nedenle su ve elektriğin bağlanmadığını o zaman öğrendim. Temizlik için gerekli suyu aşağıdan inşaatın suyundan alabileceğimizi söyledi komşu. Evin güzelliği beni öylesine büyülemişti ki konunun üstünde fazla durmadım. Birkaç güne kadar alırlardı elbet ruhsatı... Bu konulardaki bilgisizliğin de verdiği güvenle içim rahattı.

Kayınvaldemle birlikte kolları sıvayıp, evi temizlemeye giriştik. Cam, çerçeve, döşemeler ve fayanslar hep badana ve yağlıboya lekeleri içindeydi. Aşağıdan kova kova su taşıyarak, telleyip fırçalayarak, iki günde zor temizledik evi. Temizlik malzemelerinden ellerimiz şişmiş, yara olmuştu. Ancak çok mutluydum. Özellikle camları silerken...Bu evde geçireceğim güzel günleri düşünüyordum. "Şu pencerenin önünde akşam çayını içip, gün batımını seyretmek ne güzel olur" ya da "Şu balkonda akşam yemeklerimizi yeriz" diye düşlüyordum. Evleneli daha bir kaç ay olmuştu. İlk evimdi burası. Mutluluktan kanatlanmış, uçuyordum.

Ev temizlendi; ama su ve elektrik bir türlü bağlanmıyordu. Alt kattaki komşu iki aydır elektriksiz ve susuz oturduklarını söyledi. İnşaatın yapımında, plan dışı bazı şeyler olduğundan belediye ruhsat vermiyormuş. Ne zaman vereceği de belli değilmiş.

Çevremdeki kişilere sorup,soruşturunca, bu işlerin aylar, hatta yıllarca sürebileceğini öğrendim. Gerçekle yüzyüze gelmek çok acıydı; ama sonunda o evde oturmamızın olanaksız olduğunu anladım. Taşıma suyla idare etsek bile elektriksiz yapamazdık. Özellikle geceleri getirilen sarhoşlar için elektrik gerekliydi.

Anahtarı, içim acıyarak geri verdim. Kayınvaldemle birlikte yeniden ev aramaya başladık. Özellikle hafta sonları yollara dökülüyor, sokak sokak arıyorduk. Sonunda Yenimahalle'de bir apartman dairesi bulduk. Yazık ki pencerelerinden sadece karşıdaki apartmanları görebiliyorduk bu kez; ama buna da razıydık. Kafamızı sokacak bir ev bulmuştuk ya...

Bu kez de o evi temizleyip pakladık. Artık bir an önce evime yerleşmek istiyordum. Öğrenimim sırasında yurtlarda,hastane köşelerinde kalmaktan bıkmıştım. Trabzon'da göreve başladım başlayalı da ev sahibi olamamış, otelde, sağlık ocağında, çocuk yuvasında sürünüp durmuştum. Artık sabırsızlanıyordum.

Temizlik bittiğinde kayınvaldem de ben de Çocuk Yuvasına gidemeyecek denli yorgunduk. Vakit geç olmuş, dükkanlar çoktan kapanmıştı. Ev için eşya satınalacak zaman olmamıştı. Ayak üstü bir şeyler atıştırdık. Sonra evin tek eşyası, kayınvaldemin düğün armağanı olarak verdiği halıyı yere serip yattık. Yaz olduğundan hava sıcaktı. Çantalarımızı yastık niyetine başımızın altına koymak, üstümüze de hırkalarımızı örtmek yeterli olmuştu. İkimiz de öylesine yorgunduk ki hemen uyuduk.

Sabah, gözümüze dolan gün ışığı ile uyandığımızda ilk gördüğümüz karşı apartmanın pencereleri oldu. Öyle ya, perdemiz olmadığını unutmuştuk biz. Karşıda oturanlar sabah uyandıklarında bomboş bir evde, yerde kıvrılıp yatmış iki kadını görünce ne düşünmüşlerdi acaba? Bunu hiçbir zaman öğrenemedik. Hemen yerimizden doğrulup kalktık. Sırtımız, belimiz tutulmuştu kuru yerde yatmaktan. Kayınvaldem yine işe girişti. Ben de çarşıya koştum. İlk işim iki somya ile iki yatak almak olmalıydı.

Eşimle ben, "Evlenirken ailelerimize yük olmamalıyız. Her şeyi kendimiz, gücümüz yettiğince yapmalıyız" diye düşünüyorduk. Bu nedenle annemin bana hazırladığı iki parça sandık eşyası dışında hiç bir şeyimiz yoktu. Bir de kayınvaldemin armağan ettiği halı... Tencereden tavaya, yataktan dolaba kadar herşeyi satın almamız gerekiyordu. Bunun için ayrılmış bir paramız da yoktu. Eşimin tayini bile çıkmamıştı daha...

O gün somyalarla yataklara ek olarak bir portatif tahta masa ile acil olarak gereken bir kaç mutfak eşyası satın aldım. Bu üç buçuk eşya ile evi doldurmak olanaksızdı. Bir süre sonra Ankara'dan, Samanpazarı'ndan aldığımız hasır koltuklar geldiğinde bile bomboş duruyordu ev. Masayı almış ama sandelyeleri alamamıştım. Param tükenivermişti. Alt kattaki komşu ödünç sandalyeler verdi (Altı ay onlarla idare edecek, bir türlü paramızı denkleştirip sandalye alamayacaktık).

Evi adam etmek için epey uğraşmam gerekti. Büyük karton kutulan başucumuza koyup, üzerine örtü örterek komidin yapmıştım. En azından çalar saati koyacak bir yer olmuştu. Köşede iki çivi arasına gerdiğim çamaşır ipi elbise dolabı görevini görüyordu. Çamaşırlan koymak için de yine ambalaj kutularından dolap yapmıştım. Evcilik oynayan çocuklar gibiydim. Tüm olanaksızlıklara karşın mutluydum. Bir de eşimin tayini çıkıp gelseydi...

Tayin yedi ay sonra çıktı. Artık yalnız değildim. Zorluklara katlanmak daha kolaydı şimdi.●

okuma alışkanlığını kazanırsak

● **Tahsin TOKMANOĞLU**

Sık sık okuma alışkanlığımızın olmamasından yakınmaktayız. Başta öğretmenler olmak üzere, anneler, babalar, politikacılar ve bütün aydınlar okuma azlığından yakınmaktadırlar. Okuma azlığı yayıncılarımızı ve basınımızı, diğer insanlarımıza kıyasla daha çok ilgilendirdiğinden, onlar bu konuda çok daha dertlidirler. Sander kitabevinin bir süre önce gazetelere verdiği şu ilan, kitabevlerimizin ne kadar güç durumda olduğunu gözler önüne sermektedir.

ÇOK ACI BİR KAYIP

Yıllardır çekmekte olduğu "Kültür" yetmezliğinden rahatsız olan çocuğumuz, canımız **"Kitap"** dört yıldan beri kullandığı **"Okuma Yazma Seferberliği"** adlı ilaca rağmen, KDV adlı bir virüse yenik düşüp vefat etmiştir.

Kardeşi **"Sanat"**a, arkadaşları **"Türk Aydını"**na **"Gençliğe"** ve çocuklarına başsağlığı dileriz.

Ülkelerin, kişi başına düşen yıllık kâğıt tüketimi, okumaya ve yazmaya dolayısiyle kültüre gösterdikleri ilgiyi belirlemektedir. Batı Avrupa ülkelerinde kişi başına düşen yıllık kâğıt tüketimi 190 kg. dolaylarındadır. Ambalaj kâğıdı ve tuvalet kâğıdı olarak kullanılanlar da, bu rakamın içerisindedir.

Avrupa ülkelerinde kâğıt tüketimi en az olan ülke Portekiz'dir. Yılda 20 kg., Türkiye'de ise bunun yarısıdır. Yani 10 kg.dır. Bu rakamlar çok acıklı bir tabloyu sergilemektedir.

Kalkınmamızın en önemli temel dayanağı, okuma alışkanlığı kazanmamız olduğuna göre, bu alışkanlığı kazanmamız ve gençlerimize de kazandırmamız için neler yapmalıyız?

Okumadan âlim, yazmadan kâtip olunamayacağı bilinmektedir. Okuma ve yazma alışkanlığını yerleştirmek zorundayız. Sadece âlim olacakların devamlı okumasiyle de sorun çözümlenemez. Ulusca okuma alışkanlığı kazanmak zorundayız.

30 yıl kadar önce bir Amerikan bursundan yararlanarak Amerika'ya gittim. Gidişim vapurla, dönüşüm uçakla oldu. Giderken 40 kişilik bir Türk grubu idik, 13 gün süren çok zevkli bir deniz yolculuğu sonunda New York'a ulaştık.

İtalya'ya kadar Türk vapuru ile gittik, orada bir İtalyan transatlantiğine geçtik. İçerisinde 2 tane yüzme havuzu bulunan bu transatlantik tam anlamı ile bir yüzen saray niteliğindeydi. Türk vapuru ile de, İtalyan vapuru ile de, bir çok limana uğradık, karaya çıkarak hepsini gezdik..

Yolculuğumuzun altıncı günü Lizbon'u gezdik, deniz yolculuğuna da şehir gezmesine de tam olarak doyduk. Gemimiz Lizbon'dan ayrılırken, yaşlı ve Amerikalı bir karı - koca ile konuşuyordum. Bir ağabeyimiz, yanımıza geldi ve Amerikalılardan bir şey sormamı istedi. Sorusu şuydu:

Altı gündür vapurdayız, bir çok liman gezdiğimiz halde, vapurdan sıkılmaya başladık. Bundan sonra 5 gün hiç kara yüzü görmeden gidecekmişiz. Biz bu 5 günü nasıl geçireceğiz?

Büyük bir gayretle, bu sözleri İngilizceye çevirdim ve söyledim. Amerikalının bakışı tuhaflaştı, şaşkın bir hal aldı.

Bu bakıştan,bir çam devirdiğimi anladım, fakat; iş işten geçmişti.

Amerikalı, şaşkın gözlerle ağabeyimizin yüzüne dikkatle baktı, sonra bana döndü ve titreyen bir sesle 'Okuyarak geçireceksiniz" dedi.

Amerikalının sözünü ağabeyimize aktardım, Türkçe okkalı bir küfür savurarak çıktı gitti.

Bu ilginç olay nedeni ile, daha sonraki günlerde gezimizdeki insanların neler yaptıklarını, beş gününü nasıl geçirdiklerini yakından izledim ve çok önemli haklar olduğunu saptadım.

ATLANTİĞİ AŞIYORUZ

Gemimizde hemen her ülkeden insan vardı. Hepsi ile az çok ilişki kurduk. Avrupalılar ve Asyalılar, belirgin şekilde, birbirlerinden ayrılıyorlardı.

Gemideki telsizler ve radyolar aracılığı ile dünya haberleri toplanıyor, dört dilde yazılıyor ve çoğaltılarak yolculara dağıtılıyordu. Bu nedenle dünya ile ilişkimiz kopmuyordu. Kaptan köşküne çıkınca, çevremizde daire şeklinde ufuk çizgisini görebiliyorduk. 5 günlük yolculuk süresinde, sadece Azor takımadalarını gördük. Sonunda Kanada'nın Halifax limanına vardık. Halifax'dan Newyork'a gitmek de 1,5 - 2 günümüzü aldı.

Lizbon'daki olay nedeni ile, bu beş günlük süreyi ileri ülke insanlarıyla nasıl geçirdiğini bizim gibi gelişmekte olan ülke insanlarının nasıl geçirdiğini yakından izledim ve aradaki farkı saptamaya çalıştım. Yazımın amacı, bu farkı insanlarımıza duyurmaktır.

Bizler ve komşu ülkelerimizin insanları kahvaltıdan sonra iskambil oyununa başlıyorduk. Öğle yemeğinden sonra da aynı oyuna devam ediyorduk. Saat 15 - 16 olunca, oyundan yorulu-

(Desen: Rasim ÇUBUKÇU)

yor yarım saat kadar da havuzda yüzüyor, daha sonra ne yapsak acaba diyerek, birbirimize sorular soruyorduk.

"Vakit geçmiyor, saatler bir türlü yürümüyor, sıkıntıdan patlayacağız", diyenlerimiz ve dert yananlarımız oluyordu.

Saat 16 dolaylarında hoparlörden bir ses duyuluyordu.

"Saatlerinizi 45 dakika geri alınız."

Bu söz; "saati çok şükür 16 yaptık" diyenleri çok fena etkiliyor, soğuk duş almış gibi yapıyordu. Zorunlu olarak saatlerini 45 dakika geri alıyor ve bu 45 dakikayı geçirebilmek için çare arıyorlardı.

Atlantiği beş günde aştık, fakat günlerimiz yaklaşık olarak 25'er saat oldu. Batı Avrupa'daki saatlerin, Newyork'tan 6 saat ileri olması, günlerimizin 25'er saate çıkmasını zorunlu kılıyordu.

Beşinci günün sonunda, Halifax limanına vardığımızda, Kristof Kolomb'un tayfalarının Amerika'yı ilk gördüklerinde attıkları sevinç sığlıklarına benzer çığlıklar attık ve bir hapisaneden boşalır gibi karaya çıktık.

İleri ülke insanlarının bu beş günlük süreyi nasıl geçirdiklerine gelince:

Hepsinin yanında 3 - 4 tane kitabı vardı, bizde ise hiç yoktu. Her gün 5 - 6 saat kitap okuyor, 0,5 - 1,0 saat havuzda yüzüyor, 1 - 2 saat iskambil veya başka oyunlar oynuyor, 0,5 - 1,0 saat kadar da sohbet ediyorlardı. Hiç birinden "Vakit geçmiyor" şeklinde bir söz duymadım. Yüzlerinden mutluluk okunuyordu.

Aynı koşullar altında yaşadığımız halde, bizlerin çok üzgün, onların da çok mutlu olmasının sebebi acaba neydi?

Halifax limanına çıkarken, mutlu insanlardan birisi, çevresindekilere şu şekilde dert yanıyordu:

Yanımda 4 tane kitap vardı, 3'ünü okuyup bitirdim, dördüncüyü yanladım. Şu yolculuk bir gün daha sürseydi çok iyi olacaktı. Halifax - New York yolculuğu için bir başka kitap ayırmadım şimdi o kalacak.

SONUÇ

Halifax limanına çıkan mutlu insanlar, bol oksijenli deniz havası sayesinde, kendilerinde büyük bir zindelik hissediyorlardı. Kollarında ve bacaklarında yeni bir kan dolaşıyordu, ruhlarına çocukluk günlerinin hafifliği yeniden gelmişti. Evvelce fırsat bulup çıkamadıkları tepelere şimdi tırmanabilecek güçteydiler.

Yüksek tepelere tırmanmak ne zevklidir!.. Yükseldikçe iklim değişir, bitki örtüsü değişir, ufuk genişler. Aşağılara baktıkça dünyadan koptuğunuzu, başka alemlere yükseldiğinizi hissedersiniz. Yükseldikçe daha uzakları görürsünüz. Yollarda yürüyen insanların bir çoğunun, yolun nereye ulaştığını bilmeden yürüdüklerini görürsünüz, bazısı için sevinir, bazısı için de üzülürsünüz.

Tepelere hiç tırmanmamış olanlara bu zevki anlatmaya olanak yoktur.

Halifax limanına çıkan mutlu yolcular, Atlas Okyanusu'nu aşarken yüksek tepelere tırmanmışlar ve büyük çapta mutluluk duymuşlardı. Tırmandıkları tepeler, manevi tepelerdi ve ellerindeki kitapların sayfaları arasındaydı. Uzun zaman tepelerin yamaçlarında yürüyerek yükselmiş, sonunda en yüksek noktalara bayrakları dikmişlerdi. Kimi 3, kimi 4 tepeye bayrak dikmiş ve çok mutlu olmuşlardı. Yolculuğu vapurla yapmalarının sebebi, bu mutluluğu duymak arzusu idi. Yoksa uçakla giderlerdi.

Okuma alışkanlığı insanları, can sıkıntısından kurtaran, mutluluğa kavuşturan çok kıymetli bir uğraş. Bu alışkanlığı kazanmamız, yeni kuşaklara da kazandırmamız şart. Aksi halde, ulusça nereye gittiğimizi bilemeyeceğiz, olayların derinliğine inemeyecek yüzeyde kalacağız. İleri ülke aydınları, her gün ortalama 2 saat okuyorlar. Aile yaşamlarını da buna göre düzenlemişler.

Okuma bir lüks değildir, çağdaş yaşamın en önemli dayanağıdır. Çok okumak, çok düşünmek ve çağdaş insan gibi tartışmak, olayların derinliğine inmek zorundayız. Bu dayanağı elde etmediğimiz sürece çağdaşlaşmamıza olanak yoktur. Bunun bilincinde olmalıyız.●

her ateş kendi diliyle yanar

Feriha ALTIOK

Umutlar umutsuzluğu taşır
en çok
ve aşklarımıza benzer umutlarımız

- karanlık uçurumlar ve karlı dağdoruklarıyine de hiçbir şey caydırıcı olamaz bir aşkta

bütün limanlarını kapat
bu akşam
sularına açılacağım
bakışların ayaltında açık bir kitap

sözcükler
ey ölü aşkların görkemli mezar taşları!
hangi dille okunacak dillenmemiş yangınlar?

kaç dağı eskittim beklerken o şiiri
gökten inecek vahiy gibi

her ateş kendi diliyle yanar.

yaban eriği

Ayten ZEHRA

Çekirdekti yere düştüğünde
Kim bilir kimin elinden
Bulmuştu kendince bir yuva
Sıcacık toprakta duvar dibinde
Günler, aylar, yıllar birbirini kovaladı
Kimse yanına uğramadı
Yoktu arkadaşı benzeyecek
Yağmur baba toprak anaydı besleyen
Yaşam sevinci vardı içinde
Çok cefalar çekti, direndi
İncecik kollarıyla savaştı
Bir bahar gününde uyandığında
Bir gariplik hissediyordu
Kar değildi üzerine yağan
Tomurcuklar belirmişti doruklarında
Camlara değiyordu
Mürdüm eriği, can eriği değildi
Ama, gururlu sevinçliydi yaban eriği

türkçe ve yazın öğretimi üzerine

● M. Güner DEMİRAY

Türkçe ve yazın eğitimi okullarımızda sorunları olan bir eğitimdir. Neresinden bakarsak bakalım bu derslerde ulusal eğitimin hedeflediği amaçlara varılamamaktadır. Bunun nedenleri çoktur. Başta öğrencilere ders kitapları dışındaki kaynaklara eğilmek, sürekli ve aydın bir okuyucu olmak alışkanlığı verilmiyor. İşin acı yanı bu son yıllarda gözlerimle görüp tanık olduğum kitap ve ödev yırtma olaylarıdır. Okul dinlenceye girerken yollar, sınıflar yırtılan kitap ve ödevlerin çöplüğü haline gelir.Bu olumsuz tepki, parçalamak, yırtmak duygusu nereden kaynaklanmaktadır. Bu durum eğitimi alabora eden bir vandalizm mi? Düşünür, şaşkına dönerim. Halbuki öğrencilerin özellikle Türkçe ve yazın derslerinde kitaba sevgi ve saygıyı edinmiş olmaları, bu konuda bilinçlenmeleri gerekmez mi?

Bugün Türkçe ve yazın ders kitapları yetersizdir. Bu kitaplar yaşamı yarım yüzyıl geriden izlemektedir. Metinler öğrencilerin ilgilerine, zevklerine, sosyal ve kültürel yapılarına yanıt verecek düzeyde değildir. Çağdaş yazar ve ozanlar bu kitaplara alınmamışlardır. Türk Dili'nin varsıllığını gösteren yeni anlatım biçimleri, yeni içerikler, yeni tümce kuruluşları, yeni bakış açılarından öğrenciler habersizdir. "Çağdaş Türk yazını nerededir? Dünya yazını hangi aşamadadır?" sorularını bir öğrenciye yönelttiğinizde aval aval yüzünüze bakar. Günümüzün ünlü Türk yazar ve ozanını sorsanız yine yanıt veremez, gözlerini yere diker ve susar.

Özellikle son yıllarda, Dil Devrimine yan çizilmiş, yazım birliği bozulmuştur. Çünkü bugün "Dil Devirimi"ne "Dil İnkılabı" bile demeyen bir zihniyet vardır. Önceleri "Dil Devrimi"ne uygun olarak hazırlanan Türkçe ve yazın kitaplarının dili bugün tamamen karmaşık bir duruma getirilmiştir. Türkçe ve yazın kitaplarından öz Türkçe sözcük ve terimler çıkarılmıştır. Osmanlıca hevesi uyandırılmış, tutucu bir ortam yaratılmıştır.

Eskiden bir yazım birliği vardı. Eski Türk Dil Kurumu'nun hazırlayıp yayınladığı "Yazım Kılavuzu" geleneksel bir yazım birliği sağlamıştı. Bugün, başta resmi Türk Dil Kurumu olmak üzere aklına esen yerleşmiş kuralları hiçe sayarak kendi anlayışlarına uygun "İmlâ Kılavuzu" çıkarmaktadır. Bu nedenle şimdi artık o birlik yoktur. Öğrenci ve öğretmenler bu "gel - gitler" içinde yuvarlanmakta ve bunalıma düşmektedirler.

Türkçe Ders kitaplarının özellikle son baskılarında bilgi hataları yapılmış, bazı metinler yanlış dizilmiş, okunmaz hale gelmiştir. Örneğin, 1968 yılı baskısı "Ortaokullarda Türkçe, II" kitabına "Pasteur" parçası eksiksiz alınmış ve işlenmiştir. Yine aynı kitabın 1986 yılı baskısında "Pasteur" metni sözde kısaltılmış olarak kitaba konmuştur. Metnin ne başı belli, ne de sonu. Üstelik metin tümce hatalarıyle dolu. Tarihler yanlış verilmiştir. Pasteur'un Lil'deki Yeni Bilimler Fakültesinin Profesörü ve dekanı olması 1745 olarak belirtilmiştir. Bu tamamen yanlıştır. 1854 olması gerekirdi. Aynı kitabın 1968 baskısında Rüştü Onur'un "Memnuniyet" şiiri doğru olarak kitaba alınmış, 1986 yılı baskısında ise şiir tersinden dizilerek ve birçok hatalarla kitaba konmuştur. "Ortaokullarda Türkçe Dersleri, 3" adlı kitabın 1988 yılı baskısında Ahmet Haşim'in "Ay" parçasının ikinci paragrafı şöyle dizilmiştir: "Ağaçların tozlu yapraklarında, kayalar arasında durup suları altında cam kırıklarını, paslı tanekeleri, eski papuç nakışlarını seyretmenin ruha ne kadar çabuk yorgunluk verdiğini denemeyen var mı?" Görüldüğü gibi tamamen tümce ve sözcük yanlışlarıyla dolu. Oysa Haşim'in Bize Göre (Milli Eğitim Basımevi - 1969) adlı kitabında o paragraf şöyledir: Ağaçların tozlu yapraklarını, kayalar üzerinde durup soluyan kertenkeleleri, denizin kirli suları altında cam kırıklarını, paslı tenekeleri, eski papuç naaşlarını seyretmenin ruha ne kadar çabuk yorgunluk verdiğini denemeyen var mı?" Bunlar, anadil gibi önemli bir derste öğrenciyi yanlış bilgilendirmeye, yanlış düşünmeye yönelten affedilmez hatalardır.

Yazın derslerinde çok zaman yazın tarihine ve bilgilerine aşırı ağırlık verilmektedir. Bu durum öğrenciyi gereksiz kuramsal bilgilerle doldurmaktadır. Böyle bilgilerle amaca varılamaz. Çünkü beceri ve alışkanlık kazandırmaya dönük olmayan bilgiler işe yaramaz. Bu nedenle daha çok metin incelemelerine yer verilmelidir. Metinler de çoğunlukla halk yazını, Batı yazını, Çağdaş Türk yazınından seçilmelidir. Bir öğrencinin ancak anadilinde düşünce ve duyguları iyi ve doğru anlaması bu biçimde mümkün olur, estetik düzeyi, eleştirel bakış açısı bu biçimde gelişir. Bir de öğrenciyi ezberci anlayıştan uzaklaştırmak için soru - yanıt, tartışma, inceleme, araştırma, yorum, tümdengelim, tümevarım, çözümleme, bireşim gibi yöntemleri gerektikçe ve yerinde uygulamaya koymak gerekir. Ayrıca öğrencileri geniş ölçüde okumaya ve incelemeye yöneltmek ve sınıfta tartışma açıp, öğretmenin gerektikçe tartışmalara katılması, tartışmalara yön vermesi, elde edilen sonuçları toplayıp özetlemesi esas olmalıdır.

Dilbilgisi, Türkçe ve yazın derslerinde başlıbaşına bir sorun. Bazı öğretmenler dilbilgisi için ayrı bir saat ayırıyorlar.Bu durum öğrenciyi kuru ve yaşamsal olmayan bilgilerle doldurmaya zorlamak oluyor. Öğrenci de Türkçe ve yazın derslerinden soğuyor, bu derslere karşı isteği kalmıyor. Aslında dilbilgisi, işlenen metne bağlı kalmalı, örneklerden sonuçlar çıkararak yapılmalıdır. Dilbilgisi, öğrenilmek için değil, okuma, yazma ve konuşmada kullanılmak ve uygulanmak için verilmelidir.

Evet,Türkçe ve yazın öğretiminde bazı sorunları ve bazı önerilerimi kısaca dile getirmeye çalıştım. Bu dersler aslında dağ gibi sorunlarla dolup taşmaktadır. Bunda buyurgan yönetimin payı büyüktür. Yine de her şeye rağmen kimi değerli öğretmenlerimiz bu dersleri yaşam dersi, yaşama bilgisi, sorgulamaya açık insan yetiştirme, anadil sevgisini, güzellik duygusunu geliştirme gibi çok yönlü, çok boyutlu bir amaca yönelik hava içinde işlemeye çalışmaktadırlar.●

Güzel Sanatlar

Sanat meseleleri

MEKTUP

Orhan Veli Kanık
Velinin oğlu
Boğaziçi
İSTANBUL

Sabahattin Eyüboğlu

DENİLEBİLİR Kİ
YANLIŞ MISRALAR

Yazan: Nurullah ATAÇ

Satranç ve "Van..."

Halit Ziya Uşaklıgil'i kaybettik

TEZGÂH

KARDA AYAK İZLERİ VAR

ISLIKLAN AKTÖRÜN TESELLİSİ

YELKEN

SANAT KÖŞESİ

Sanatçı ve eseri

Dram sanatı ve ortaklaşa ruh

Güzel Sanatlar

KEREM İLE ASLI

KEMAL ATATÜRK
"Modern Romalılar"

MARK TWAIN
DERNEĞİ NEDİR?

MARK TWAIN

MARK TWAIN'den NÜKTELER

Paylaşılan inek

Yalan

Benzeyiş

Kim doğru söyler?

Gürültü

Güzel Sanatlar

Gelecek sayılarda

Leonardo Da Vinci

edebiyatına bir bakış

GÜZEL SANATLAR

Abdülhak Hâmid'in gözüyle
MAKBER

Yazan: H. Basri YÜCE

Tercüme romanlar arasında
Cennetin Anahtarları

Yazan: Süleyman KAZMAZ

KIM BİLİR

İKİNCİ GENÇLİK

HÉLÈNE İÇİN SONNET

PENCERE

Psikoloji bakımından sanat

İLHAM

Hamdi

...na ve romancıya
NOTLAR

Yazan: Ahmet Hamdi TANPINAR

Kemal'e düşünceler

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın yaşıyan tarafı

Yazan: Nurdar Rahmi KARATAY

HÜSEYİN RAHMİ BİBLİYOGRAFYASI

Mustafa Nihat ÖZÖN

MÜKE... ve TEK...

HABERLER VE

40'lı yıllardan 70'li yıllara, gazetelerin
sanat yaprakları/1

● Ahmet ÖZER

-Arslan Pulathaneli'nin emeğine saygıyla-

gazetelerden yansıyan güzellik

Geçmişe bir yolculuk yaptığımızda, nice gazetelerin yaşanılana tanıklık etmesinin yanında, okura çok yönlü güzellikler de taşıdığını görürüz. Kimi gazeteler onca zorluklara göğüs gererek yaşamını sürdürürken, bir - iki sayfasını ince bir beğeniyle okura sunmayı görev bilmesi, aradan geçen bunca yıldan sonra da övünçle karşılanan bir durum olduğu ortadadır. O yıllardaki tekniğin zorlukları ile kültür ve sanatımızın boyutları, bu alana gönül verenlerin sayısıyla karşılaştırıldığında yapılan işin saygınlığı, bir kez daha kendini duyumsatmaktadır.

Yıllardır Arslan Pulathaneli'nin arşivinde saklı duran, nice zorluklarla edinildiğini bildiğimiz bu sayfaları dergimiz Kıyı'dan okura sunmak istedik. Pulathaneli bu isteğimizi severek, severek yerine getirmeyi bir görev bildi. Gördüğümüz şuydu: Nice gazeteler bir tam sayfayı, sanat adına kullanabilmişler. Bu sayfalardan doğup, edebiyat alanında kimliğini kanıtlayan nice sanatçılar yetiştirmişler. Kimi sanatseverler o sayfalarda soluk almışlar, bir anı tadında günler yaşayıp yaşamlarını sürdürmüşler.Ne olursa olsun, bu sayfalara emek verenler, gazetenin ulaştığı insanlara, birer pencere açtılar; ufuklarına bir gül bahçesi yerleştirdiler.

Kıyı'da, bu dizide yayımlamayı düşündüğümüz "sanat yaprakları" 12 sayı süren bir toplama yayılacak. Kuşkusuz bu emek bu rakamla sınırlandırılamaz. Yaptığımız çalışma bu alandaki emeklerin bir simgesi olacak. Öncelikle ULUS gazetesinin GÜZEL SANATLAR sayfasından başlamayı uygun gördük. Sözü edilen sayfaların hepsini, ilk sayıdan son sayıya değin edinmek olanağımız olmadı. Bu sayfalar bir yerde sanatsever okurlarımız için bir tadımlık olacak. Bu sayfalarda gezinirken bugün nice derginin yapamadığı görevin boylu boyunca yerine getirildiğini görmek sevindirici olmuştur. Bugün o boyutta bir sayfaya gazetesinde yer verebilecek tek gazete yöneticimizin olmayışı da bu alanda yetişecek kişiler için bir kayıptır.

Sayfalarda gezinirken

ULUS gazetesi 1934 - 31 Temmuz 1971 tarihleri arasında yayımlanmış bir gazeteydi. 1920'de yayım hayatına başlayan Hakimiyet-i Milliye'nin devamı olan Ulus, kimi zaman yayımına son vermiş, kimi zaman da değişik adlarla yeniden yaşamını sürdürmüştür. Sözü edilen GÜZEL SANATLAR sayfalarının 29 Ocak 1944 tarihinde çıkan 38. sayısından, 5 Ocak 1946 tarihinde yayımlanan 83. sayısına değin elimizde bulunan 29 sayı yazımızın konusu olacak. Haftada bir yayımlanan bu sayfalarla bir dönemin tanıklığının yapıldığı gerçeği ortadadır.

Ulus GÜZEL SANATLAR sayfasında kalanlar

GÜZEL SANATLAR, sanat sayfasının bizdeki ilk sayısında, **Suut Kemal Yetkin** "Sanatın Kendi Dünyası"nı anlatır. 45, 46, 47 sayılarda göze çarpan yazılar ise; **Behçet Kemal Çağlar, Ömer Bedrettin Uşaklı, Ahmet Hamdi Tanpınar** ve **Mustafa Nihat Özön**'ün imzalarını taşır. 8 Mart 1944'te ölen **Hüseyin Rahmi**'ye 47.sayıda bir özel bölüm hazırlanır. Bu sayıda ayrıca, **Bedri Rahmi Eyuboğlu**'nun "Mükemmel ve Tekerrür" yazısı yayımlanır.

Sayfalarda imzasına en çok rastladığımız yazarların başında, bugün de yazın yaşamını sürdüren **Rüştü Şardağ**'ı görürüz. 59, 60, 61.sayılarda **Ceyhun Atuf Kansu, Osman Attila, Behçet Kemal Çağlar, Baki Süha Edipoğlu** ve **Sinasi Özden**'in şiirlerine rastlarız. **Nurullah Ataç** da birkaç sayıda bir, sanatın sorunlarını irdeleyen yazılarını verir bu sayfaya.

66. sayıda **Sabahattin Eyuboğlu** bir yerde **"Garip"** şiirini değerlendiren **"Mektup"** başlıklı yazısını **Orhan Veli**'ye sayfadan gönderir. **Orhan Veli** sağdır ve 30 yaşındadır. Garip şiirinin diğer iki ustası **Oktay Rifat** ve **Melih Cevdet** de şiirleriyle yer alırlar bu sayfalarda.

67. sayı, 27 Mayıs 1945 tarihinde yitirilen **Halit Ziya Uşaklıgil**'e ayrılır. O yıllarda 22 - 23 yaşında olan **Necati Cumalı**'nın şiirleri de GÜZEL SANATLAR'ın birçok sayfasında yayımlanır.

79. sayı MARK TWAIN'e özel sayı olarak çıkar. **Mark Twain** Derneği'nin **Atatürk**'e 1937'de gönderdiği mektup yayımlanır. 71. sayıda ise ölümünün 12. yılında **Ahmet Haşim** değerlendirilir. Yazı **Yunus Kâzım Könl**'nin imzasını taşır. 72. sayıda **Cahit Sıtkı Tarancı**'nın **"Davet"** adlı şiirine yer verilir. 73. sayıda bu kez **"Bir Şaire Mektup", Sinasi Özden**'in imzasını taşır. 74, 75, 76, 77 ve 78. sayılarda ise, **Hasan Şimşek, Şükrü Enis Regü, Sinasi Özden, Cahit Sıtkı, Sabahattin Teoman, Can Yücel, Necati Cumalı, Osman Attila, Cahit Külebi** ve **Ahmet Muhip Dıranas**'tan şiirler yayımlanır. Çevirilere de sayfalarda yer verilir: Çevirileri en çok yayımlanan yazar olarak da **Lütfi Ay**'ı görürüz.

79. sayıda **Bela Bartok**'un ölümü dolayısıyla **Ahmet Adnan Saygun**'un bir anma yazısı yayımlanır. Birkaç sayıda adına rastladığımız şair **Aziz Behiç Serengil**'in bu sayıdaki şiiri de **"Dünya Bu"** adını taşır.

KIYI'nın 35. sayısında (Şubat 1989) kapak yaptığımız **Süleyman Kazmaz**'ın A.J. CRONIN'in **"Şahika"** ile **"Cennetin Anahtarları"** adlı romanları üzerine 80 ve 81. sayılarda birer değerlendirme yazısı yayımlanır. 81. sayıda **Dranas, Kansu** ve **Sabahattin Kudret**'in şiirlerine yer verilir. Aynı sayıda **Pierre de Ronsard**'dan **Orhan Veli**'nin bir çevirisi yayımlanır. 82. sayıda **Cevat Memduh Altar**'ın yazısı **"Milli Sahneye Doğru"** adını taşır. Bu sayıda ilerde ünü dört bir yana yayılan, **Külebi**'nin **"Hikâye"** adlı şiiri bu sayıda yer alır. Ayrıca **Mehmet Kemal**'in Sevda Üstüne I, II şiirleri de aynı sayıdan okura ulaşır.

Elimizdeki son sayı olan 83. sayıda (4 Ocak 1946) **"Bugünkü Türk Resmine Bakış"**ı **Tarık Leventoğlu** yazar. Şair **Mehmet Necati Öngay** da **"O Yıl Bizim Köye Bahar Uğramadı"** şiiriyle aynı sayıda yer alır.

Sanatımıza bir pencere açan GÜZEL SANATLAR'a emeği geçen herkesin anısına içten saygılarımızı sunuyoruz.●

doğunun şiiri

Mehmet ÖNALP

O ki kıtlıktan ve kırımdan
İstiareye yatan bir çiçektir
Öfkesi barut, türküsü ağıttan
Ve sılası hasretten ibaret olan
Her yerde biraz Doğu vardır.
Başı beyazdan, kardan, buluttan
Mor şalvar kuşanan Ağrı ki
Sevdayı altın, sılayı yakuttan
İşleyen bir kalebenttir.
Boyuna çoğaltır gurbeti.

Nasıl yerden yere vurursa bir dağ kendini
Bir adğ kendini döverse
Doğu'da Nurhak demektir.
O ki bir celali gibi gelmiş
Tarihe bir aşiret diye geçmiştir.
Gülerken gül, ağlarken asi
Obayı kaldıran bozlak
Kekik, leylak, tarçın kokan
Bir rüzigârdır
Ki boyuna çoğaltır hasreti.

Bütün acılardan ve yazmalardan kalan
Bir Doğu ki, sılası hasrette nihayet bulan
Kaynayan bir yanardağdır.
Altı altın, pulat, katran
Üstü bir hüzün deryasıdır
Ki boyuna çoğaltır nefreti.

ağzının ucunda

Kenan Sarıalioğlu

Ağzının ucunda bir güldür hüzün
Yüzüme değerken kızaran yüzün..
Çoğaltıp sevgiyi gökyüzü kadar
Acıya ve aşka bölüşür müsün?

ağzının ucunda

"Bir pınar ki ölümcül sevdalı.."
Akar içimde zehirli süt
Aşk, içimde kırılmış İncir dalı..

ağzının ucunda

Parkta bir adam
Öylesine çirkin ki
Yalnızlıktan..

kültür - sanat olayları - haberler

Derleyen:
M. Reşat SÜMERKAN

SERGİ

● **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**'ndeki **"Farklı Yörelerdeki Taşınmaz Kültür ve Tablat Varlıkları"** konulu fotoğraf sergisi 5 - 23 Ekim günleri arasında izlendi. Sergiyi **Trabzon Kültürve Tablat Varlıklarını Koruma Kurulu** sağladı.

● 5 Ekim günü bir başka sergi de **Hamamizade İhsanbey Kültür Merkezi**'nda açıldı. **"Trabzon Belediyesi Kültür Müdürlüğü** ile **Samaun Doğayı Koruma Derneği"**nce düzenlenen bu karikatür sergisi **"Karadeniz Babanızın Çöplüğü Değil"** adını taşıyordu.

● 8 Ekim'de **M. Gologlu Kültür Merkezi**'nde **"Gül ve Ateş"** adlı sergi açıldı. **Trabzon Belediyesi Kültür Müdürlüğü** ile **İnsan Hakları Derneği Trabzon Şubesi**'nin düzenledikleri sergiye şu sanatçılar yapıtlarıyla katıldılar:
Alten Çelem, İbrahim Çiftçioğlu, Alimirzaev Elyara, Özkan Gencer, Rafael, Adil Salih,, Selahattin Yıldırım.

● 26 Ekim'de **Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**'nde bir başka fotoğraf sergisi izleyicilere sunuluyordu. Sergide **Coşkun Kulakazoğlu, Osman Zeki Demirkale, Mustafa Beşgen, Ruşen Bilen, Haydar Durmuş** ve **Hasan Paçal**'ın yapıtları yer aldı.

● 26 Ekim'in bir başka sergisi de **Ankara**'da bulunan **"Trabzon İli ve İlçeleri Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı"**nın organize ettiği sergi idi. **Veysel Günay** ve öğrencilerinin oluşturduğu **"Grup Atölye"**nin **Trabzon**'daki bu ilk sergisine şu sanatçılar katıldılar:
Veysel Günay, İbrahim Çiftçioğlu, Cengiz Savaş, Mustafa Salih Aktuğ, Atila İlkyaz, Lale Zeybekoğlu, Şeniz Aksoy, Tansel Türkdoğan, Canan Atalay.

● 24 Ekim günü, **KTÜ**'nün düzenlediği **"Geçmişten Geleceğe Trabzon"** sempozyumu çerçevesinde **Haydar Durmuş** ile **Ceyhan Murathanoğlu**'nun birlikte açtıkları resim sergisi de **Hüseyin Kazaz Kültür Merkezi**'nde sanatseverlere sunuldu.

TİYATRO

● **Trabzon Devlet Tiyatrosu**, 17 Ekim günü **"Genç Osman"** oyunuyla yeni sezonu açtı.

DİA GÖSTERİSİ

● 23 - 25 Ekim tarihlerinde **KTÜ**'de düzenlenen **"Geçmişten Geleceğe Trabzon"** sempozyumu açılış töreninde FOTO FORUM tarafından hazırlanan bir Dia gösterisi davetlilere sunuldu. Gösteride şu fotoğrafçıların yapıtları yer aldı:
Zafer Baki, Ruşen Bilen, Suat Boynukalın, Sinan Kurbetçi, M. Reşat Sümerkan, Ali Van, Bülent Yalçınalp.

SEMPOZYUM

● **KTÜ** tarafından düzenlenen **"Geçmişten Geleceğe Trabzon"** konulu sempozyum 23 - 24 - 25 Ekim günlerinde **KTÜ** salonlarında gerçekleştirildi. 70'e yakın bildirinin gönderildiği sempozuymun oturumlarında bunlardan 48'i sunularak tartışıldı.

SANAT GECESİ

● **Trabzon**'un yetiştirdiği, dergimiz sanatçılarından değerli şair **Ömer Kayaoğlu**, doğumunun 75. yılında, **Hüseyin Kazaz Kültür Merkezi**'nde adına düzenlenen Sanat gecesinin konuğu oldu. 24 Ekim tarihindeki geceyi **KIYI dergisi ile Trabzon Belediyesi Kültür Müdürlüğü organize ettiler.**